

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní obor: Informační studia a knihovnictví
Studijní program: Informační studia a knihovnictví

Bakalářská práce

Veronika Váchová

**Optimalizace zpracování dokumentů v knihovně Institutu
Bohuslava Martinů**

Optimization of processing of documents in library of Bohuslav Martinu Institute

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Anna Stöcklová

Oponent bakalářské práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Anně Stöcklové za možnost vybrat si vlastní téma práce a za její cenné rady a připomínky.

Mé díky patří také vedoucí knihovny Nadace Bohuslava Martinů Mgr. Zoje Seyčkové za ochotu věnovat mi svůj čas a zodpovědět mi veškeré otázky ohledně knihovny.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, 25. července 2014

.....

Veronika Váchová

Identifikační záznam

VÁCHOVÁ, Veronika. *Optimalizace zpracování dokumentů v knihovně Institutu Bohuslava Martinů [Optimization of processing of documents in library of Bohuslav Martinu Institute]*. Praha, 2014. 71 s., z toho 7 s. příl. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí bakalářské práce Anna Stöcklová.

Abstrakt (česky)

Práce se zabývá knihovnou Institutu Bohuslava Martinů v Praze. Nejprve jsou uvedeny základní informace o historii a činnosti Institutu. Jádrem bakalářské práce tvoří dekompozice knihovnického systému místní knihovny a informačního střediska, popis statických prvků (detailně fond, katalogy, zařízení) a dynamických prvků (akvizice, služby). Praktickou část práce tvoří popis současného stavu katalogizace dokumentů a návrh na drobná zlepšení tohoto procesu.

Abstract (anglicky)

This thesis describes the library of the Bohuslav Martinu Institute. First, there is described history and a current activities of the Institute. The main topic of this work is to decompose the library system of the local library and the information center. There are described static elements (the library collection in detail, catalogues and the library equipment) and dynamic elements (aquisition, organisation and services). The practical part contains a description of current state of cataloguing of documents and a proposal for minor improvements.

Klíčová slova (česky)

Hudební knihovny, katalogizace, automatizované knihovnické systémy, automatizace, zpracování dokumentů, Institut Bohuslava Martinů

Klíčová slova (anglicky)

Music libraries, library cataloging, library automation systems, library automation, document processing, Bohuslav Martinů Institute

Obsah

Předmluva	8
1. Institut Bohuslava Martinů	9
1.1. Stručná historie Institutu Bohuslava Martinů	9
1.2. Činnost Institutu Bohuslava Martinů	12
2. Knihovna Institutu Bohuslava Martinů	16
2.1. Výjimečnost knihovny	17
3. Dekompozice knihovny Institutu Bohuslava Martinů	19
3.1. Statické prvky knihovny	19
3.1.1. Knihovní fond	19
3.1.1.1. Druhy dokumentů a jejich řazení	20
3.1.1.2. Halbreichovo číslo	29
3.1.2. Zařízení knihovny Institutu	30
3.1.2.1. Software - Kp-Win SQL	30
3.1.2.2. Hardware	31
3.1.3. Zaměstnanci Institutu	32
3.1.4. Selekční aparát knihovny	32
3.1.4.1. Knihovní katalog	32
3.1.4.2. Databáze pramenů Institutu Bohuslava Martinů	35
3.2. Dynamické prvky knihovny	39
3.2.1. Akvizice	39
3.2.2. Organizace	41
3.2.3. Služby knihovny	43
4. Katalogizace v knihovně Institutu Bohuslava Martinů	45
4.1. Statické prvky katalogizace	45
4.1.1. Dokumenty	45
4.1.2. Standardy popisu	46
4.2. Dynamické prvky katalogizace	46
4.2.1. Postup při katalogizaci	46
4.2.2. Zpracování jednotlivých druhů dokumentů	47
5. Závěr – Optimalizace katalogizace	56
Seznam použité literatury	61
Seznam příloh	64
Příloha č. 1	65
Příloha č. 2	70

Seznam zkratek

Apod.	A podobně
Atd.	A tak dále
„Institut“	Institut Bohuslava Martinů
„Nadace“	Nadace Bohuslava Martinů
AKS	Automatizovaný knihovnický systém
IAML	International Association of Music Libraries
IBM	Institut Bohuslava Martinů
IMC	International Martinů Circle
JIB	Jednotná informační brána
Kp-Win SQL	Jeden z automatizovaných knihovnických systémů
MARC 21	Machine-Readable Cataloging
MLA	Music Library Association
MVS	Meziknihovní výpůjční služby
NBM	Nadace Bohuslava Martinů
OPAC	Online Public Access Catalogue
RDA	Resource Description and Access
SBM	Společnost Bohuslava Martinů
TDKIV	Česká terminologická databáze z oblasti knihovnictví a informační vědy

Předmluva

Podnětem k sepsání této bakalářské práce byla především vlastní zkušenost s prací v Institutu Bohuslava Martinů, v místní knihovně a informačním středisku. V mém zájmu bylo zmapovat místní knihovní fond a proces, při kterém se dokumenty katalogizují do automatizovaného knihovnického systému a po bližším prozkoumání navrhnout případnou optimalizaci a drobná zlepšení.

V úvodní části práce je představen Institut Bohuslava Martinů - jeho historie a současná činnost, aby bylo potenciálnímu čtenáři práce jasné, k jaké instituci se specifický fond knihovny váže.

Nejrozsáhlejší a nejdůležitější částí práce je dekompozice Knihovny Nadace Bohuslava Martinů. Tato část je členěna dle zmíněné dekompozice na dvě hlavní kapitoly. Kapitola se statickými prvky knihovnického systému obsahuje informace o knihovním fondu, detailní popis jednotlivých druhů dokumentů a jejich uložení. Dále představuje zaměstnance knihovny, popisuje zařízení a rozebírá selekční aparát, jímž je knihovní katalog a Databáze Institutu Bohuslava Martinů. Kapitola s dynamickými prvky popisuje proces akvizice, organizaci dokumentů a služby knihovny. Katalogizace je v tomto případě brána jako dynamický prvek, ale je z praktického důvodu zařazena do samostatné kapitoly.

Právě v třetí části bakalářské práce je nastíněn postup katalogizace jednotlivých druhů dokumentů a její současný stav.

Závěrečná část této práce obsahuje návrh optimalizace katalogizace, jsou popsány nejdůležitější chyby při postupu zpracování dokumentů a při jejich zveřejnění v knihovním katalogu.

Práce má celkem 71 stran, z toho 7 stran obrazové přílohy. To znamená celkově 116 183 znaků, tj. přibližně 64 normostran. Všechny použité informační zdroje jsou uvedeny v seznamu použité literatury, který je umístěn za poslední kapitolou. Při psaní této práce jsem vycházela z citovaných dokumentů, největší část informací pro psaní jsem však získala z vlastního bádání v knihovně a od vedoucí knihovny. Bibliografické citace ze seznamu jsou řazeny abecedně za sebou, citace termínů z České terminologické databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) jsou uvedeny odděleně, seřazeny též abecedně. Všechny bibliografické citace jsou zpracovány dle normy ISO 690.

1. Institut Bohuslava Martinů

Tématem této bakalářské práce je knihovna Institutu Bohuslava Martinů, její dekompozice a také detailně popsany postup katalogizace dokumentů, které má knihovna ve svém fondu, a návrhy na možné vylepšení tohoto procesu.

Knihovna Institutu B. Martinů (v bakalářské práci dále označen zkrácenou verzí „Institut“) má však oficiální název Knihovna Nadace Bohuslava Martinů. Je tomu tak z toho důvodu, že celý knihovní fond je majetkem Nadace, ale mezi Nadací a Institutem je uzavřena smlouva o správě této knihovny. Knihovna Nadace Bohuslava Martinů je také pod tímto názvem oficiálně zaregistrována u Ministerstva kultury. Pro zjednodušení budu však v této bakalářské práci nazývat knihovnu jako Knihovnu Institutu B. Martinů. Tato knihovna je jádrem Institutu B. Martinů.

V následující kapitole bych nejprve ráda představila, jak Institut B. Martinů vznikl, popíšu stručnou historii a také to, čím se v současné době zabývá a čím je vlastně pro (nejen) hudební veřejnost významný. Je důležité zmínit všechny tyto informace o Institutu už v počátku práce, aby bylo jasné, v jakém prostředí se knihovna nachází a k čemu slouží. Institut by bez své knihovny a archivu nemohl existovat.

1.1. Stručná historie Institutu Bohuslava Martinů

Institut Bohuslava Martinů, o.p.s. je součástí Nadace Bohuslava Martinů (v práci dále jako „NBM“ či „Nadace“) a ta je společně s Institutem a Centrem Bohuslava Martinů v Poličce (CBM) jednou ze tří nejvýznamnějších organizací, které udržují odkaz skladatele Bohuslava Martinů.

Bohuslav Martinů¹ se řadí vedle Bedřicha Smetany, Leoše Janáčka či Antonína Dvořáka mezi nejvýznamnější české skladatele. Narodil se 8. prosince 1890 v Poličce, a ačkoliv byl českým skladatelem, v rodné vlasti během svého života často nepobýval. Už během studia v Paříži se stal jednou z osobností české meziválečné avantgardy. Zde žil a komponoval několik let, až v roce 1941 přehodil se svou ženou do USA, kde se během svého pobytu ve 40. letech dočkal největší slávy. Tam žil i po druhé světové válce, střídavě pak i ve Francii, Itálii a Švýcarsku, kde také v srpnu roku 1959 zemřel [Pechač, 2013].

---

¹ Viz. Příloha č. 1, obrázek č. 1 a č. 2.

Během svého života zkomponoval řadu orchestrálních i komorních děl, přes čtyři stovky skladeb různých žánrů, několik symfonií, řadu koncertů, 16 oper a věnoval se například také filmové hudbě. Martinů bez pochyby patří mezi světově známé a uznávané skladatele, i proto je důležitá existence takových institucí, jako je právě Nadace a Institut, které pečují o památku světově významných osobností a udržují je a jejich dílo nadále v povědomí společnosti.

Institut pracuje ze zdrojů Nadace a jako obecně prospěšná společnost shromažďuje, zpracovává a zpřístupňuje dokumenty všech druhů a z celého světa, které jistým způsobem souvisí s Bohuslavem Martinů, jeho tvorbou, životem, interpretacemi jeho děl a propagační činností jeho osoby. Dalším posláním Institutu je pořádat či podporovat různé kulturní akce, vzdělávací programy a přednášky. K nejznámějším kulturním akcím patří festival Dny Bohuslava Martinů v Praze, konající se každoročně již od roku 1995. V počátcích pořádal tento festival právě Institut, nyní ho ale převzala Nadace Bohuslava Martinů pod svou správou a v současné době se o jeho organizaci stálá najatá agentura.

Institut poskytuje v rámci svého informačního centra a knihovny informační a rešeršní služby pro odborníky, hudební skladatele, muzikology, učitele i samotné hudebníky, zároveň je však otevřen i široké veřejnosti. V neposlední řadě Institut spolupracuje s dalšími organizacemi, kterými jsou například Společnost Bohuslava Martinů v České republice (SBM) [Frčka, 2009], International Martinů Circle (IMC), Společnost B. Martinů ve Švýcarsku (Schweizerische Martinu Gesellschaft) a v Japonsku (Bohuslav Martinů Society Japan).

Nadace Bohuslava Martinů vznikla v říjnu roku 1975 při Českém hudebním fondu na popud Charlotte Martinů, skladatelovy manželky. Ta se rozhodla po jeho smrti na doporučení mnoha známých odkázat veškerá autorská práva Nadaci [Nadace Bohuslava Martinů, ©2012]. Při Českém hudebním fondu fungovala Nadace 15 let a oddělila se od něj až po sametové revoluci v roce 1989 a od roku 1992 funguje samostatně. V současnosti její činnosti spočívají ve finanční podpoře projektů, které mají snahu propagovat osobnost, tvorbu Martinů a interpretaci jeho děl. Je také finančním zázemím pro Institut a finančně zajišťuje i chod International Martinů Circle a dalších institucí.

Součástí Nadace se v roce 1994 stal právě Institut, jehož založení inicioval skladatel a muzikolog PhDr. Viktor Kalabis, který byl i tehdejší předsedou správní rady Nadace. Institut se tak stal studijním informačním centrem, který poskytoval a stále

poskytuje zázemí pro badatele z řad odborníků – muzikologů, jednotlivých interpretů či profesorů, ale i z řad veřejnosti [Pechač, 2013]. Institut se postupně propracoval ve světově významné informační a vědecké pracoviště, následující další podobné skladatelské instituce.

Významným bodem ve fungování Institutu bylo stěhování z původního sídla Českého hudebního fondu (který v roce 1994 zanikl a veškerý svůj majetek převedl na Nadaci). V letech 1994–2008 sídlila Nadace na Náměstí Kinských na Smíchově v Praze, stále však byla pouze v podnájmu, a proto se v roce 2008 Nadace a Institut přestěhovaly do zakoupeného domu v Bořanovické ulici v Kobylisích na Praze 8. Na tomto místě se Nadace a Institut nachází i v současnosti a mají tak konečně všechny podmínky pro správné fungování a další rozvoj. Je zde samozřejmě i knihovna, která je součástí Institutu, a dále se zde nacházejí pracovny International Martinů Circle, Společnosti Bohuslava Martinů a sídlí zde i Nadační fond Viktora Kalabise a Zuzany Růžičkové.

V roce 2006 zřídila Nadace B. Martinů obecně prospěšnou společnost s názvem Institut Bohuslava Martinů, o.p.s., hlavně z toho důvodu, aby mohly být lépe vykonávány služby pro veřejnost, které Nadace nemůže ze svého postavení zajišťovat. V souvislosti s tím byl také vytvořen Statut obecně prospěšné společnosti IBM, organizační dokument, v rámci kterého je zapsáno i poslání společnosti a její činnosti, kterými jsou:

- a) zpřístupňování a zprostředkovávání kulturních hodnot v oblasti hudební kultury, zejména informací o životě a díle Bohuslava Martinů,
- b) podpora aktivit směřujících k propagaci a šíření díla Bohuslava Martinů co nejširšímu spektru posluchačů,
- c) dokumentační činnost týkající se života a díla Bohuslava Martinů,
- d) muzikologický výzkum života a díla Bohuslava Martinů,
- e) vzdělávání v oblasti své působnosti [Nadace Bohuslava Martinů, ©2012]

Další změny, které se v Institutu uskutečnily, se týkaly především organizační struktury. Kromě ředitele a vedoucí knihovny se v průběhu let mění počet zaměstnanců, a to především kvůli většímu zaměření pracovních sil na nejdůležitější projekt, na kterém se Institut podílí, a tím je tvorba Souborného vydání díla Bohuslava Martinů².

---

² Tento projekt je podrobněji popsán v následující kapitole „Činnost Institutu Bohuslava Martinů“.

1.2. Činnost Institutu Bohuslava Martinů

Jak již bylo výše napsáno, Institut je především informačním střediskem a studijním centrem, které navštěvuje mnoho badatelů, odborníků ale i návštěvníků z řad laiků za účelem získání informací o B. Martinů, jeho životě a díle. Cílem Institutu je shromáždit veškeré dostupné dokumenty z pera Bohuslava Martinů a zároveň dokumenty o něm, za účelem umožnění studia skladatelova života a díla v plném kontextu doby všem zájemcům z řad muzikologů, interpretů a široké veřejnosti [Nadace Bohuslava Martinů, ©2012]. Díky možnosti navštívit Institut, a tím i knihovnu (většinou po předchozí domluvě telefonicky, či e-mailem), poskytuje i prostřednictvím osobního kontaktu informace o skladateli, o které si zájemci zažádají (pokud je to v silách Institutu). Kromě běžných informací o skladateli poskytuje Institut například i dramaturgické poradenství jednotlivým interpretům, festivalům či orchestrům, pracovníci Institutu pomáhají i hudebníkům s případnými nesrovnalostmi v jednotlivých notových dokumentech. Dále zaměstnanci Institutu pořádají exkurze do svých prostor a mimo tyto prostory poskytují odborné přednášky, které se samozřejmě týkají života a díla B. Martinů nebo činnosti Institutu.

Korespondence B. Martinů s dalšími osobnostmi, rukopisné partitury a další dokumenty, které jsou uloženy v řadě dalších veřejných institucí či v soukromých rukách po celém světě – to vše jsou dokumenty, o které se Institut zajímá. Vzhledem k tomu, že chce Institut poskytovat kompletní informace o těchto dokumentech a je v jeho zájmu vlastnit samotné dokumenty nebo alespoň jejich kopie (i přesto, že pořizování kopií těchto materiálů představuje velmi náročnou dlouhodobou práci), je pro něj samozřejmostí spolupráce s dalšími společnostmi z celého světa. Pro Institut představuje hlavní cíl veškerého snažení shromáždění co největšího množství materiálů, týkajících se života a díla B. Martinů. Vrcholem této činnosti by měla být komplexní základna pro bádání o skladateli, zprostředkovávající ucelené informace zájemcům ze všech koutů světa. Institut se snaží hledat a zpřístupňovat informace i o méně známých a publikovaných iniciativách, které se vztahují k B. Martinů.

Co se týče zmíněných společností, jedná se například o muzea, archivy, aukční domy (ve kterých bývají vydraženy dokumenty úzce související Martinů, například rukopisné notové zápisy, dopisy z korespondence Martinů s jeho přáteli, jednotlivými hudebníky nebo s rodinou), vydavatelství, jednotlivá hudební periodika, univerzity, badatelská centra. Dále spolupracuje s těmi, kteří se snaží propagovat hudbu Martinů –

ať už se jedná o mnohé interprety, celé orchestry i soukromé sběratele. Institut také podněcuje spolupráci mezi českými skladatelskými institucemi, jejichž setkání proběhlo v rámci oslav patnácti let od založení IBM v roce 2010. K příležitosti těchto oslav vznikla také publikace *Významné české skladatelské instituce: jejich historie, poslání a projekty v letech 2010–2014*, která obsahuje informace o Muzeu Bedřicha Smetany, Muzeu Antonína Dvořáka, Nadaci Leoše Janáčka, Centru Bohuslava Martinů v Poličce, o Nadaci i Institutu B. Martinů [Březina, 2010].

Další spolupráce probíhá s jednotlivými osobnostmi, které mají ve vlastnictví dokumenty, které nějakým způsobem blíže souvisí s B. Martinů. Většinou se jedná o ty, kteří jsou příbuznými či přímými potomky osob, které se, ať už blízce nebo vzdáleně, znaly se skladatelem. V jejich domácnostech jsou často uchováвана dedikovaná díla od Martinů, části z korespondence nebo fotografie, zachycující je společně s Martinů. Pokud je navázána komunikace s takovými osobnostmi, snaží se Institut o získání kopií těchto dokumentů do svého fondu a tím i rozšíření pramenných informací o Bohuslavovi Martinů, které posléze zpřístupňuje badatelům prostřednictvím knihovny a databáze.

K dalším aktivitám Institutu patří následující:

Publikační činnost – Institut se za svou dobu existence podílel na mnoha vědeckých i populárně-naučných publikacích, které se týkají života a díla B. Martinů. Jedná se například o revidovanou verzi katalogu skladeb Harryho Halbreicha³ (Institut se podílel jako iniciátor a spoluautor), brožuru k příležitosti oslav 15 let od založení Institutu *Významné české skladatelské instituce, jejich historie, poslání a projekty v letech 2010–2014* (2010), přehled projektu *Martinů Revisited* (2010), dále se Institut také podílel na revizi anglické verze knihy *Martinů's Letters Home* od Iši Popelky [Pechač, 2013]. Doposud také vyšly tři svazky *Martinů Studien* a připravuje se rozsáhlá edice libret a textů o hudebním divadle s názvem *Dělat opravdové divadlo*.

Kromě jednotlivých publikací se Institut či jeho jednotliví pracovníci podílí jako editoři na mnoha praktických edicích skladeb Martinů, přispívají psaním textů do vybraných hudebních periodik či brožur a spolupracují na realizaci nejrůznějších nahrávek. Institut společně s International Martinů Circle vydává také vlastní tištěný časopis *Martinů Revue*, který přináší třikrát ročně informace o akcích a koncertech, které

---

³ Harry Halbreich je belgický muzikolog, který sestavil katalog všech Martinů skladeb a opatřil tyto skladby tzv. „H“ číslem (více v kapitole „Halbreichovo číslo“).

se nějakým způsobem týkají B. Martinů, o aktivitách Institutu či Nadace a dalších institucí. Na produkci tohoto periodika se podílejí zaměstnanci Institutu, časopis vychází v angličtině a je distribuován po celém světě, především svým členům.

Souborné kritické vydání díla Bohuslava Martinů (BM Complete Edition) – Souborná kritická edice díla Bohuslava Martinů je jedním z dlouholetých projektů Institutu, jejímž cílem je vydání notového materiálu všech Martinů skladeb na základě studia všech dostupných pramenů [Březina, 2010, s. 32]. Jedná se o primární projekt Institutu, k němuž započaly přípravy už při zakládání Institutu a jehož úplné dokončení se plánuje na rok 2059 – v tento rok, kdy se bude slavit 100. výročí skladatelova úmrtí, by měl vyjít poslední svazek. Kompletní vydání by mělo obsahovat něco přes 100 svazků a kromě běžně nedostupných skladeb představuje ta díla, která byla v nedávné době teprve nalezena nebo jen nebyla dosud publikována. První dva svazky by měly vyjít již koncem tohoto roku.

Digitalizace pramenů - S digitalizací pramenů začal Institut již v roce 1999 a jejím cílem je vytvořit kopie všech dostupných pramenných materiálů o životě a díle B. Martinů v digitální formě [Nadace Bohuslava Martinů, ©2012]. To by mělo zajistit, v případě ztráty nebo zničení původních dokumentů, uchování a možnou reprodukci pramenů. Také je to důležitý proces pro samotné editory i badatele, jelikož usnadňuje práci s jednotlivými prameny a šetří tak čas i samotné prameny, kterým by hrozilo při manipulaci s nimi poškození. Digitalizace je rozdělena do jednotlivých fází, každá z nich zahrnuje zpracování určitého okruhu dokumentů z různých zdrojů. Vše závisí na financování tohoto dlouhodobého projektu a dále také na ochotě archivářů a jednotlivých soukromých vlastníků, kteří poskytují prameny k digitalizaci. Tuto práci často usnadňuje možnost skenování pramenů přímo v knihovnách, což omezuje převoz a manipulaci, a tím i možnost poničení. Jsou zdigitalizovány fotografie a kresby (většinou karikatury B. Martinů), postupně se digitalizují notové materiály, autografy, skici, korespondence a deníky. Nespornou výhodou digitalizace je také to, že byly především u fotografií prováděny rozsáhlé retuše, a tak je výsledná kvalita digitalizovaných dokumentů často mnohem vyšší než originálů.

Martinů Revisited – Jedná se o mezinárodní projekt, který proběhl v letech 2009-2010, iniciovaný Institutem Bohuslava Martinů ve spolupráci s Institutem umění – Divadelním ústavem a vzbudil opravdu velký zájem mezi širokou veřejností. Tento projekt

vznikl v souvislosti s 50. výročím úmrtí B. Martinů a zapojilo se do něj mnoho souborů a orchestrů i jednotlivých interpretů u nás i v zahraničí, s cílem propagovat dílo B. Martinů a upozornit na význam jeho tvorby.

Pravidelně konané projekty – Dříve každoročně, nyní již nepravidelně, byla pořádána Mezinárodní muzikologická kolokvia. Tyto konference jsou věnovány životu a dílu B. Martinů, ale i dalším skladatelům a umělcům či kulturnímu životu u nás i v zahraničí. Všechny referáty z uskutečněných ročníků lze poté najít v jednotlivých dílech *Ročenky Nadace Bohuslava Martinů (Jahrbuch der Bohuslav Martinů-Stiftung*. Největším pravidelně konaným projektem byly Dny Bohuslava Martinů, nyní má však organizaci této akce na starost Nadace Bohuslava Martinů.

2. Knihovna Institutu Bohuslava Martinů

Knihovna Institutu Bohuslava Martinů funguje od počátku založení Institutu a slouží jako jeho informační zázemí, je jeho jádrem, ze kterého čerpají informace zaměstnanci Institutu i příchozí zájemci a badatelé. Nachází se přímo v prostorách Institutu a poskytuje dokumenty, které se zde nacházejí, nebo které jsou digitalizované a přístupné z počítače, který se nachází přímo v knihovně. Vzhledem k tomu, že se jedná v mnoha případech o jedinečné dokumenty, knihovna poskytuje pouze prezenční služby. Posláním knihovny je získávat, zpracovávat, uchovávat a zpřístupňovat všechny možné materiály, které se týkají života a díla skladatele Bohuslava Martinů. Je otevřena všem, kteří se zajímají o B. Martinů, ať už se jedná o badatele z řad široké laické veřejnosti nebo o studenty, hudebníky či muzikology [Nadace Bohuslava Martinů, ©2012]. Kromě materiálů, které se týkají samotného B. Martinů, obsahuje fond knihovny i rozsáhlou část dokumentů, které jsou zaměřeny na problematiku hudby 20. století a hudební skladatele té doby, aby bylo možné porovnat tvorbu skladatele přímo v kontextu doby, v níž žil a tvořil.

Knihovna úzce spolupracuje s dalšími blízkými organizacemi, mezi které patří například Centrum Bohuslava Martinů (dříve Památník Bohuslava Martinů). Centrum se nachází v městském muzeu a galerii v Poličce, rodném městě skladatele. Toto centrum propaguje a dostává do povědomí široké veřejnosti informace o fondech a historických a uměleckých sbírkách, týkajících se B. Martinů pomocí odborného zpracování a následných kulturních a vzdělávacích programů a výstav, které se konají v místních prostorech.

V Centru se nachází také knihovna Městského muzea a galerie Poličky, jejíž sbírky obsahují především dokumenty regionální, odborné a staré tisky. Knihovní fond je dostupný opět pouze prezenčně všem zájemcům z řad široké veřejnosti a jeho složení si je možné prohlédnout prostřednictvím on-line katalogu systému Clavius, přístupného z webových stránek Centra Bohuslava Martinů⁴. Knihovna je také součástí badatelný a archivu. Již od padesátých let dvacátého století se zde shromažďují pramenné materiály o B. Martinů. Badatelé zde mají k dispozici rozsáhlý archiv, ve kterém se nachází rukopisné partitury, notové zápisy, korespondence, fotografie, koncertní programy a různé rodinné dokumenty [Votruba, ©2014].

---

⁴ Viz <http://cbmpolicka.cz/cz/sluzby-verejnosti/knihovna>.

Knihovna Institutu také spolupracuje s českými a zahraničními archivními institucemi za účelem vyhledávání pramenů pro potřeby Souborného vydání a k doplnění on-line databáze pramenů [Březina, 2014, s. 4.].

2.1. Výjimečnost knihovny

Knihovna Institutu Bohuslava Martinů je jedinečnou institucí, která se snaží uchovat dokumenty, které se jakýmkoliv způsobem týkají skladatele Bohuslava Martinů. Je významným střediskem, poskytujícím informace o dokumentech a samotné dokumenty, které byly vytvořeny skladatelem, nebo které o něm a jeho díle pojednávají. Snaží se tak poskytnout badatelům co nejvíce informací, které se dají o skladateli shromáždit.

Tato knihovna se řadí mezi tzv. *hudební knihovny*. Takové knihovny se pak dělí do několika skupin podle převažujících typů dokumentů ve fondu, jejich dělení a podle institucionální příslušnosti. Hudební knihovny většinou bývají knihovny v knihovnách (například hudební oddělení ve veřejných, univerzitních a vědeckých knihovnách), anebo existují jako samostatné knihovny, které se většinou úzce vážou k některé instituci (příkladem může být Knihovna Pražské konzervatoře - specializovaná knihovna s nejbohatším fondem svého druhu ve střední Evropě, dále například knihovna a archiv Českého muzea hudby při Národním muzeu, knihovna Ústavu hudební vědy nebo Popmuseum – Muzeum a archiv populární hudby). K těmto samostatným knihovnám můžeme samozřejmě řadit i knihovnu Institutu. Poskytuje knihovnické a informační služby v oblasti hudební vědy, kritiky a hudební praxe a zároveň zprostředkovává zájemcům hudbu a kulturně – vzdělávací aktivity. A to vše se točí především kolem jednoho hlavního tématu, kterým je skladatel Bohuslav Martinů.

Udržuje neustálé povědomí o tomto hudebním skladateli mezi širokou veřejností, ale i o dostupných pramenech, které se ho týkají a které jsou zde přístupné, a to prostřednictvím propagace na webových stránkách i na sociálních sítích, ale i například pomocí přednášek a exkurzí, které pořádá v místních prostorech. Příkladem může být setkání pracovníků hudebních knihoven na výročním zasedání České národní skupiny IAML v roce 2008, kteří byli seznámeni pomocí prezentací, které proběhly v prostorách knihovny Institutu, s probíhajícími i nadcházejícími projekty Institutu [Petrášková a Seyčková, 2008]. Takové přednášky či prezentace se nekonají pouze přímo v Institutu, jsou uváděny také na mezinárodních oborových konferencích, kterou je

například každoročně konaná mezinárodní konference IAML. Na té byl již v roce 2006 ve švédském Göteborgu představen projekt Souborného kritického vydání a online databáze děl B. Martinů vedoucí knihovny Zojou Seyčkovou. Stejný projekt znovu představila tehdejší pracovnice Institutu Eva Velická v roce 2009 v Amsterdamu, a ve Vídni roku 2013 opět připomenul Marek Pechač svou přednáškou o pramenech pro Souborné kritické vydání Bohuslava Martinů tento významný projekt, jehož realizace je hlavní náplní činností pracovníků Institutu.

Co se týče obsahové části fondu, je důležité zdůraznit, že díky jedinečnému zaměření knihovny jsou do knihovního fondu často získávány tituly, které jsou pro jiné knihovny těžce dostupné. Knihovna Institutu tyto tituly nakupuje nejen v České republice, ale i v zahraničí. Následně tak může nabídnout výjimečné dokumenty, ke kterým by badatelé jinak nezískali přístup.

3. Dekompozice knihovny Institutu Bohuslava Martinů

3.1. Statické prvky knihovny

Statické prvky knihovny Institutu jsou jejími základními stavebními kameny a tím i informačním a pramenným základem pro celý Institut Bohuslava Martinů. Obecně se mezi statické prvky knihovny řadí *knihovní fondy* (a jejich selekční aparát – *knihovní katalog a databáze pramenů*), *zaměstnanci knihovny, zařízení*, které se v knihovně nachází a její *čtenáři*. V této části se zaměřuji především na *knihovní fond*, a jen okrajově na další statické prvky. Je tomu tak z toho důvodu, že se v následující části práce budu zabývat rozbořením postupu zpracování dokumentů a návrhem případné optimalizace tohoto procesu.

3.1.1. Knihovní fond

Celý knihovní fond je možné pomyslně rozdělit na dvě části. První část fondu se skládá z dokumentů, které se bezprostředně týkají skladatele Bohuslava Martinů. Výčet těchto dokumentů je v práci již několikrát zmíněn, jedná se o knižní materiály (životopisné studie, sborníky, odborné monografie), soupisy děl, periodika (či spíše jednotlivé články v hudebních periodikách), audiovizuální materiály a auditivní disky, LP desky, notové zápisy, programy festivalů nebo koncertů, jednotlivé kapitoly ze sborníků a monografií, které knihovna povětšinou nevlastní, vysokoškolské práce, fotografie a korespondence.⁵ Mezi dokumenty, které jsou ve fondu dostupné v originálech, se řadí především monografie, hudební a audiovizuální disky či periodika. Druhá část dokumentů se v knihovně nachází pouze v kopiích (xerokopiích nebo digitalizovaných kopiích, to se týká především notových autografů a dopisů psaných Bohuslavem Martinů), jedná se také o některé hudební a audiovizuální disky, kapitoly z monografií, korespondenci, programy a také digitalizované fotografie, jejichž originály mají jejich vlastníci často v osobních fondech.

Druhou část knihovního fondu tvoří dokumenty, které mapují hudební kulturu především 20. století. Jedná se z velké části o monografie, které pojednávají o jednotlivých hudebních skladatelích, základní světové hudební slovníky, všeobecné encyklopedie a oborová hudební periodika. Tyto dokumenty jsou v knihovně přístupné především z důvodu možnosti porovnání tvorby B. Martinů a ostatních skladatelů 20. století,

---

⁵ Všechny tyto druhy dokumentů jsou podrobněji popsány v následující kapitole „Druhy dokumentů a jejich řazení“.

kteří tvořili a žili ve stejné době jako on. S některými skladateli, o nichž pojednávají vybrané monografie z místního fondu, se B. Martinů také dokonce osobně setkal, byl jimi ovlivněn (Igor F. Stravinskij) nebo byli jeho učiteli (Albert Roussel, Josef Suk). Fond dále obsahuje mnoho publikací o významných českých skladatelích, jimiž byl B. Martinů inspirován (Bedřich Smetana, Antonín Dvořák, Leoš Janáček a další). Mnohým badatelům, ale i pracovníkům Institutu, jsou tyto dokumenty cennými prameny informací při tvorbě různých tematických monografií nebo článků do hudebních periodik.

Fond obsahuje dokumenty, které jsou fotokopii originálů nejen z Centra Bohuslava Martinů v Poličce, ale i z mnoha dalších našich i zahraničních archivů (České muzeum hudby, vydavatelství Leduc, Schott, Baerenreiter, Boosey and Hawkes a další). Nabízí tak ke studiu dokumenty, které jsou v originále uloženy ve sbírkách knihoven a archivů institucí a soukromých osob z celého světa.

3.1.1.1. Druhy dokumentů a jejich řazení

V této kapitole jsou popsány jednotlivé druhy dokumentů, které tvoří celý knihovní fond knihovny Institutu Bohuslava Martinů. U většiny druhů dokumentů je pro přehlednost uvedena obecná definice termínu, převzatá z TDKIV⁶ a poté jsou připojeny informace o výskytu tohoto druhu dokumentu v knihovně Institutu Bohuslava Martinů a o způsobu jeho řazení v knihovním fondu. Informace ve většině případů obsahuje přibližný počet jednotek, které jsou v knihovně obsaženy.

Záměrně píšeme pouze přibližný počet, jelikož některé dokumenty, například jednotlivé články, které obsahují informace, týkající se Martinů díla nebo života, se zde vyskytují ve více exemplářích. V nejlepším případě jen do té doby, než se zjistí jejich duplicita a jsou následně zredukovány. (Taková situace nastává například během monitoringu tisku při zaznamenání článku na internetu a v tištěném periodiku v přibližně stejnou dobu). V jiných případech nejsou některé dokumenty signaturou vůbec opatřeny, jelikož není k jejich vyhledání nutná. (Tak je tomu například u korespondence, článků z časopisu Martinů Revue a kapitol z knih).

---

⁶ Definice jednotlivých termínů jsou vypsány z České terminologické databáze z oblasti knihovnictví a informační vědy (TDKIV).

Udané počty dokumentů jsou přebrány ze statistiky fondu programu Kp-Win a jsou aktuální k 25. dubnu roku 2014.

- Monografie

definice: „Neseriálový dokument, tj. dokument skládající se z jedné části nebo z většího, předem stanoveného nebo předpokládaného, konečného počtu částí, pokud tvoří jednu bibliografickou popisnou jednotku [Matuščík, 2003].“

- v knihovně Institutu se nachází přibližně 1827 monografických jednotek
- mezi tyto dokumenty se řadí odborné monografie, životopisné studie, vysokoškolské práce, sborníky, slovníky, encyklopedie, libreta
- všechny monografie je možné vyhledat v knihovním katalogu⁷
- každý druh je označen vlastní signaturou, která kombinuje písmena a čísla
- dělení monografických jednotek:

- monografie o jednotlivých hudebních skladatelích 19. a 20. století jsou řazeny dle prvních písmen v příjmení skladatele pod písmeny B – S, dále se řadí dle čísel následovně:

- pokud monografii napsala sama osobnost, je řazena pod číslem 100 a více (101, 102, 103, ...)
- pokud monografie pojednává o dané osobnosti, je řazena pod číslem 500 a více (501, 502, 503, ...)

- monografie s tematikou hudební vědy a teorie jsou řazeny následovně:

- D = Hudba 20. století – číselně označené signaturou D 001 – D 113
- H = Dějiny hudby – číselně označené signaturou H 001 – H 076
- L = Encyklopedie – číselně označené signaturou L 001 – L 024
- O = Hudební divadlo – číselně označené signaturou O 001 – O 064
- T = Hudební teorie – číselně označené signaturou T 001 – T 041
- U = Umění – číselně označené signaturou U 001 – U 027
- V = Hudební věda – číselně označené signaturou V 001 – V 037
- X = „Rozmanitosti“ – číselně označené signaturou X 001 – X 094

---

⁷ Přístup ke knihovnímu katalogu je možný z: mail.martinu.cz/kpwin nebo z počítače, který se v knihovně nachází.

- monografie orientované na dílo a život Bohuslava Martinů
  - o Mar 0 = Soupisy díla B. Martinů – číselně označené signaturou MAR 001 – MAR 023
  - o Mar 1 = Martinů jako autor – číselně označené signaturou MAR 101 – MAR 111
  - o Mar 3 = Samostatná libreta k dílům BM – číselně označené signaturou MAR 301 – MAR 330
  - o Mar 5 = Monografie o B. Martinů – číselně označené signaturou MAR 500 – MAR 544
  - o Mar 7 = Sborníky o Martinů – číselně označené signaturou MAR 700 – MAR 750

- vysokoškolské práce
  - o Mar 2 = vysokoškolské disertační práce, které se týkají života nebo díla B. Martinů, dále Institutu či Nadace BM – číselně označené signaturou MAR 200 – MAR 292

- Notové materiály (partitury – jednotlivé skladby)

definice: „Notový zápis hudebního díla (včetně příslušného textu), v němž jednotlivé instrumentální nebo vokální party jsou uvedeny ve vertikálním uspořádání, aby mohly být sledovány souběžně [Matuščík, 2003].“

  - noty jsou v knihovně Institutu pravděpodobně nejdůležitějším dokumentem, jsou základním předmětem zkoumání místních i příchozích muzikologů a interpretů
  - B. Martinů během svého života vytvořil přibližně 400 skladeb, v knihovně Institutu je jich v tištěné podobě uloženo kolem 350, některé ze skladeb v tištěné formě nevyšly
    - o partitury jsou řazeny číselně od 1000, v současné době je posledním číslem signatura 1348
  - každá skladba je označená Halbreichovo číslem = číslo díla B. Martinů v soupisu děl skladatele, který byl vypracován belgickým muzikologem Harrym Halbreichem, číslované H. 1 – H. 384⁸

---

⁸ Více informací o Halbreichovo čísle je v následující kapitole.

- číslo signatury neodpovídá Halbreichovu číslu, pod jednou skladbou označenou jedním Halbreichovo číslem se v knihovním katalogu může nacházet několik variant skladby (např. Kuchyňská revue H. 161 obsahuje tištěné noty, první verzi libreta, kopii autografu atd. – každá varianta má vlastní signaturu)
- skladby, které v průběhu svého života složil B. Martinů, jsou dostupné z Databáze pramenů Institutu Bohuslava Martinů⁹
- tyto skladby jsou v databázi provázány odkazy s dalšími prameny, které se zde nacházejí (korespondence – databáze nabídne ty dopisy, které obsahují zmínku o skladbě; prameny; knihovna – odkaz do knihovního katalogu, ve kterém jsou zapsány všechny varianty notového zápisu daného díla)
- tištěné notové materiály se kvůli podmínkám současného autorského zákona nesmí zájemcům vypůjčit k okopírování či naskenování celého dokumentu ani jeho části [Richter a Matuščík, 2006, snímek č. 18].

- Autografy

definice: „Všeobecně určitou osobou vlastnoručně napsaný text, tj. zápis, záznam, písemnost. Poněvadž z povahy věci plyne, že každý napsaný text má svého písaře, a je tedy autografem v tomto významu, používá se jen ve zcela speciálním kontextu [Uhlíř, 2003].“

- autografy děl Bohuslava Martinů jsou rukopisná díla skladatele, která obsahují vlastnoručně psané notové zápisy, libreta a poznámky
- autografy se v knihovně nacházejí pouze v kopiích, originální verze zde umístěny nejsou (knihovna by na tak vzácné dokumenty ani neměla příslušným způsobem zabezpečené prostory)
- jsou rozděleny podle jejich vlastníků:
  - autografy, které Institutu darovaly soukromé osoby, mají signaturu XYZ 1 – XYZ 94
  - autografy, jejichž originály jsou uloženy v Centru Bohuslava Martinů v Poličce, jsou označeny signaturou Aa – Af a trojmístným číslem

---

⁹ Databáze pramenů Institutu Bohuslava Martinů dostupná z adresy: <http://database.martinu.cz/>. Více informací o databázi v kapitole Selekční aparát

- autografy, které Institutu věnovaly vybrané společnosti nebo nakladatelství, jsou řazeny podle zkratky názvu dané instituce (příkladem jsou ČMH = České muzeum hudby nebo BÄR = nakladatelství Bärenreiter)
  - autografy nejsou evidovány v knihovním katalogu jako samostatné jednotky, náleží vždy k dané skladbě jako exempláře (druh dokumentu, který je ke skladbě připojený, lze rozeznat podle písemné zkratky vedle číselné části signatury, např. Juliette H.253 má v exemplářích mimo jiné fragment autografu XYZ 045/PF)
  - tento druh dokumentů se, na rozdíl od tištěných not, smí půjčit badatelům k následnému okopírování části nebo celého dokumentu, ale jen za podmínky, že s tím souhlasí vlastník originálního autografu (tento souhlas má knihovna paušálně vyjednáno s Centrem B. Martinů v Poličce, v ostatních případech se musí zažádat o souhlas příslušného vlastníka)
- Kapitoly z knih
- definice:* „Souvislý úsek textu, tematicky ucelený a typograficky oddělený od ostatních částí dokumentu, označený názvem anebo číslem [BALVÍNOVÁ, 2003].“
- knihovna shromažďuje kapitoly z různých monografií, tyto kapitoly se týkají skladatele B. Martinů, pojednávají o jeho životě, díle nebo o činnosti Institutu a Nadace BM
  - jedná se o kapitoly z muzikologických příruček, sborníků z oborových konferencí, z hudebních encyklopedií a knih o hudební vědě či hudební teorii
  - kapitoly jsou teoreticky k nalezení na dvou místech v knihovně:
    - vybrané kapitoly z knih, které knihovna vlastní, nemají přidělenou signaturu, protože nestojí samostatně ve fondu, v knihovně jsou k nalezení pouze ve zdrojových monografiích
    - kapitoly z knih, které knihovna nevládní (pouze si je vypůjčila z některé instituce nebo od jednotlivce), jsou okopírovány a uloženy v knihovně v příslušném šanonu a jsou jednotlivě opatřeny signaturou
  - signatura samostatných kapitol je KK 001 – KK 037

- všechny kapitoly z knih jsou k nalezení v knihovním katalogu (ať už podle signatury, nebo podle ostatních vyhledávacích kritérií, které katalog nabízí)

- Programy

- knihovna Institutu shromažďuje historické i současné programy koncertů, divadel a hudebních festivalů z celého světa, na kterých bylo reprodukováno dílo Bohuslava Martinů
- celkově je v knihovním fondu uloženo přes 1000 naskenovaných programů
- jedná se o programy od prvních premiér děl B. Martinů až do současnosti
- veškeré programy, které se v knihovně nacházejí, jsou uloženy v tištěné podobě v kartotéce a rozříděny časově na 20.–40. léta, 50.–60. léta a 2. pol. 60. let a dále
- dále je možné vyhledat tyto programy pomocí knihovního katalogu (dle vyhledávacích kritérií, které katalog nabízí), kdy je ke každému programu připojen naskenovaný pdf soubor s originální podobou programu (zejména u historických programů se jedná o zajímavé dokumenty¹⁰, stejně tak je tomu s historickými články)

- Korespondence

definice (personálie): „Souhrnné označení publikací vážících se k životu a činnosti určité skutečné osoby, včetně materiálu jí věnovaného (např. biografie, vzpomínky, *korespondence*, deníky, oslavné sborníky, nekrology, personální bibliografie atd.) [Matuščík, 2003].“

- knihovna Institutu obsahuje přes 4 000 kopií dopisů, pracovníci Institutu však odhadují, že se nejedná o konečné číslo (mnoho dopisů se stále nachází i neznámých soukromých vlastníků nebo v archivech u nás a v zahraničí, a proto jsou prozatím těžko dohledatelné
- každoročně se najde několik desítek nových dopisů, a protože B. Martinů psal několik dopisů denně, celkový počet dopisů může být ještě mnohem vyšší
- skladatelova korespondence obsahuje dopisy nejen jeho přátelům, manželce a příbuzným do rodné Poličky, ale i dopisy s dobovými osobnostmi, dirigenty, skladateli, hudebníky a různými institucemi a korporacemi

---

¹⁰ Zdigitalizovaný historický program viz Příloha č. 1, obrázek č. 9.

- převážnou většinu korespondence tvoří dopisy od Martinů druhým, skladatel sám si téměř žádné dopisy od svých korespondentů nearchivoval, kdežto jeho dopisy si většina osobností, kterým psal, uschovala
- nejvíce dopisů pro B. Martinů je zachováno díky jeho komunikaci s různými korporacemi, které si nechávaly kopie odeslaných dopisů i dopisy přijaté
- korespondence je cenným zdrojem informací o životě i tvorbě B. Martinů
- tyto dopisy jsou řazené abecedně od A do Z podle prvních třech písmen v příjmení odesílatele nebo příjemce, a také podle prvních třech písmen názvu korporace, poté se dají nejjednodušeji vyhledat podle data odeslání (v pravém horním rohu dopisu uvedené datum ve tvaru rok-měsíc-den)
- veškerá korespondence je dostupná v kopiích v knihovně Institutu a k vyhledání z Databáze pramenů Institutu B. Martinů (někdy záznam obsahuje i přepis dopisu či textu z pohlednice)

- Periodika

definice: „Dokument vydávaný postupně v samostatných částech spojených společným názvem, označením posloupnosti (např. průběžným číslováním), jednotnou úpravou a obsahovým zaměřením v pravidelných intervalech se záměrem stálého pokračování, např. noviny, časopisy, periodické sborníky [Matuščík, 2003].“

- periodika mapují hudební kulturu v Čechách i zahraničí, pokud je v některém vyhledán článek pojednávající o životě či díle B. Martinů nebo o Institutu a Nadaci B. Martinů, okopíruje se, zapíše se do katalogu a je mu přiřazena samostatná signatura
- většinu periodik knihovna odebírá zdarma, jen několik málo zahraničních (Gramophone, Österreichische Musikzeitschrift) a českých periodik má knihovna předplacené
- nyní je v knihovně „na regálu“ přes 20 titulů českých i zahraničních hudebních periodik, v poměru zahraniční a česká je to asi 50 : 50
- periodika jsou dostupná převážně v českém, anglickém a německém jazyce
- na vyžádání badatelů jsou k dispozici starší ročníky těch periodik, která již nejsou knihovnou pravidelně odebírána
- každé periodikum je číselně označeno signaturou P 001 – P 053

- knihovna Institutu má v katalogu asi 60 hudebních periodik, zde jsou ale evidována i ta, která již v současnosti knihovna neodebírá

- Články z periodik

definice: „Dokument odborné, publicistické nebo literární povahy, obsahově a formálně relativně uzavřený, publikovaný v novinách, časopise, sborníku nebo v jiné publikaci [Matusčík, 2003].“

- články knihovna vyhledává z několika zdrojů:
  - články, které se vyskytují v hudebních periodikách, které knihovna pravidelně odebírá
  - články, které byly otištěny v dnes již historických denících
  - články, které se vyhledávají v rámci pravidelného monitoringu tisku
  - články, které jsou vyhledávány v celosvětových oborových databázích
  - články, které zaměstnanci knihovny a Institutu najdou v denním tisku či na internetu (včetně sociálních sítí)
- články jsou nejpočetnějšími dokumenty v knihovně, je jich zde asi 6 tisíc
- dělí se primárně do dvou skupin podle jazyka, a to na české a zahraniční
  - česky psané články mají signaturu CA 001 – CA 2420
  - články psané ostatními jazyky, kromě českého, jsou označeny signaturou CB 001 – CB 3430
- nejčastěji se mezi články objevují kritiky a recenze koncertů a divadelních představení, v rámci kterých bylo reprodukováno dílo B. Martinů, dále také recenze nově vydaných CD různých světových interpretů a v odborných hudebních časopisech také odborné muzikologické studie o dílech B. Martinů
- pro Souborné kritické vydání děl jsou nejdůležitější historické recenze premiér jednotlivých děl skladatele
- veškeré články lze také najít v knihovním katalogu
- stejně jako u historických programů se u historických článků jedná o zajímavé dokumenty¹¹ (mnohokrát i s reklamou na dobová auta, výrobky či s popsáními dalšími událostmi dne – naskenované jsou totiž většinou celé strany novin)

---

¹¹ Historický článek viz Příloha č. 1, obrázek č. 10.

- Zvukové dokumenty

definice: „Dokument, jehož obsahem je zvukový záznam v analogové či digitální formě. Běžně se používají záznamy hudebního díla či mluveného textu, ale vyskytují se též záznamy zvuků určených k použití jako zvukové efekty či zvuková kulisa [Celbová, 2003].“

- zvukové dokumenty se v knihovně vyskytují ve dvou formách, a to v podobě CD (compact disc/kompaktní disk) a LP (long play/dlouhohrající deska)
  - CD jsou číselně označeny signaturou CD 001 – CD 1225
  - LP jsou číselně označeny signaturou LP 001 – LP 213
- veškeré LP desky jsou v současné době digitalizované na CD, neustálá přehrávka LP desek by způsobila jejich rychlé opotřebení a ztrátu kvality média i nahrávky
- okrajově se v knihovně dají nalézt audio kazety a několik hudebních pásek
- knihovna usiluje o získávání veškerých nahrávek na CD i historických LP, na kterých je reprodukováno dílo B. Martinů, ať už se jedná o jednotlivé interprety nebo celé filharmonie
- dále jsou ve fondu CD, obsahující hudbu skladatelů Martinů blízkých, ze kterých čerpal inspiraci, nebo kteří tvořili v podobném hudebním žánru jako on nebo vytvořili tematicky podobné divadelní dílo - badatelé tak mohou porovnat různé interpretace děl
- do systému jsou CD zapisovány každý pod samostatnou signaturou, ovšem každá skladba od jednotlivých skladatelů má jakousi svojí „podsignaturu“ (například CD 1123 obsahující tři skladby je rozdělený na CD 1123a, 1123b a 1123c)
- obsahem CD jsou také jedinečné historické snímky z archivů zahraničních rozhlasů, které nikdy nebyly vydány, a tak je Institut jediným místem, kde si je lze poslechnout

- Audiovizuální dokumenty

definice: „Dokument, jehož obsahem je zvukově obrazový záznam [Celbová, 2003].“

- v knihovně Institutu se nachází dva druhy audiovizuálních dokumentů, a to DVD (digital visual datadisc/digitální optický datový nosič) a VHS (video home system/system domácího videa)
- VHS je v současnosti již zastaralým druhem audiovizuálního dokumentu a v knihovně se téměř nevyužívá, část VHS je již zdigitalizována na DVD
  - VHS kazety jsou uloženy pod signaturou VHD 001 – VHD 045 a VHJ 001 – VHJ 036
  - DVD se v knihovně číselně značí signaturou DVD 001 – DVD 132
- ve fondu se vyskytují originály, ale i kopie (ty vznikají například při převzetí dokumentů či nahraných koncertů z České televize)
- DVD většinou obsahují videozáznamy divadelních představení českých i zahraničních divadelních souborů, orchestrů, dokumenty o skladateli B. Martinů, záznamy přednášek a prezentací, které se konaly pod záštitou Institutu
- stejně jako u CD i u DVD platí, že většinu záznamů na nich uložených je možné zhlédnout pouze v prostorách knihovny Institutu

3.1.1.2. Halbreichovo číslo

V systému řazení dokumentů, zejména pak skladeb, je mnohokrát zmíněno tzv. „Halbreichovo číslo“. O co se tedy vlastně jedná? Je to jedinečné číslo, které je přiřazeno všem dílům skladatele Bohuslava Martinů a bylo vytvořeno Harrym Halbreichem.

Harry Halbreich (1931-) je belgický muzikolog, narozen v Berlíně, který je známý především svým zájmem o současnou klasickou hudbu. Studoval na Conservatoire national supérieur de musique v Paříži a později se stal profesorem na Royal Conservatory of Music v Mons. Během svého života vydal mnoho článků a studií se zaměřením na moderní a klasickou hudbu. Vydal také několik významných oborových publikací, mezi které patří *Bohuslav Martinů: Werkverzeichnis, Dokumentation und Biographie*, katalog skladeb Bohuslava Martinů a jeho biografie¹². Tento katalog skladeb vytvořil nejen pro díla B. Martinů,

---

¹² Přebal knihy viz Příloha č. 1, obrázek č. 3.

ale také pro díla dalších skladatelů, například Arthura Honeggera [McGill University, 2014].

Halbreichův katalog skladeb B. Martinů obsahuje kromě životopisu výčet skladeb skladatele, každá je označena písmenem „H“ a číslem od 1 do 384, tedy H.1 – H.384. (Ke každé skladbě je také připojen krátký odborný text o příslušné skladbě). Takto je zjednodušena organizace skladeb a jejich zpětné vyhledávání, s tímto číslem jsou jednotlivé skladby k nalezení v knihovním katalogu knihovny Institutu i v Databázi pramenů Institutu B. Martinů nebo kdekoliv na internetu.

Vždy, když se do bibliografického záznamu vkládá skladba B. Martinů do pole s unifikovaným názvem nebo do pole, kde plné funkci předmětu, automaticky je k ní připojeno i Halbreichovo číslo.

3.1.2. Zařízení knihovny Institutu

Knihovna Institutu se nachází v budově Institutu Bohuslava Martinů a její fondy jsou rozloženy ve čtyřech místnostech, které zároveň slouží jako kanceláře pracovníků Institutu, a především pak v jedné hlavní místnosti¹³, která obsahuje největší množství dokumentů a také prostory, které poskytují příchozím badatelům i místním zaměstnancům zázemí pro zkoumání zde uložených dokumentů.

3.1.2.1. Software - Kp-Win SQL

Knihovna Institutu Bohuslava Martinů má zakoupený automatizovaný knihovnický systém Kp-Win SQL, což je systém od pardubické firmy KP-SYS. Tento integrovaný knihovní systém se hodí především pro menší veřejné, odborné, univerzitní, školní knihovny, archivy a muzea. Má multiplatformní SQL server (funguje na většině operačních systémů) a existuje ve verzi pro samostatný počítač i pro rozsáhlejší počítačovou síť. Systém využívá základní formát MARC 21.

Každá základní verze programu obsahuje: katalog pro prohlížení, vyhledávání, rezervace ve všech fondech dokumentů i autorit; integrovaný Z-klient; statistiky fondu, výpůjček, servisní modul pro nastavení programu, správu uživatelů

---

¹³ Prostory knihovny viz Příloha č. 2, obrázek č. 1/2.

a údržbu databáze a kontextovou nápovědu [KP-SYS, 2007]. K dokoupení jsou pak další moduly programu.

V místní knihovně je přístupná verze Kp-Win SQL 1.0 – server Firebird 1.5 – verze Mini II (2). Jedná se o mini verzi, která má horní limit počtu evidovaných dokumentů. Počet svazků, ročníků i čísel není omezen. K této mini verzi není možné zakoupit modul akvizice, v místní knihovně ale není výpůjční protokol potřeba, jelikož se místní dokumenty půjčují pouze prezenčně příchozím badatelům nebo jsou využívány zdejšími zaměstnanci a evidence výpůjček proto není nutná. Místní Kp-Win také obsahuje klient protokolu Z39.50.

Zdejší systém obsahuje moduly:

- Prohlížení – zde jsou přístupné všechny fondy pouze k prohlížení
- Katalogizace – zde je možné vybrat fond, ve kterém se katalogizují dokumenty, mohou se vyhledávat, přidávat, opravovat, kopírovat nebo mazat jednotlivé záznamy dokumentů a přiřazovat přírůstková či úbytková čísla
- Autority – zde je možné zvolit fond, ve kterém se mohou se vyhledávat, přidávat, opravovat, kopírovat nebo mazat jednotlivé záznamy autorit (osob, interpretů, korporací, akcí, hudebních děl, klíčových slov atd.)
- Servisní modul – skrze něj se spravují ostatní moduly a celý program

Kp-Win SQL instalovaný v knihovně Institutu je přístupný z počítačů, které se v knihovně nachází. Nikdy však nemůže být spuštěn na více než dvou počítačích zároveň.

3.1.2.2. Hardware

V knihovně se nachází jeden počítač přístupný příchozím badatelům. Z tohoto počítače je možné pouštět auditivní a audiovizuální disky z místního fondu a prohlížet knihovní katalog nebo Databázi pramenů Institutu Bohuslava Martinů. Ostatních deset počítačů je k dispozici pouze zaměstnancům Institutu a externím pracovníkům.

Zaměstnancům i návštěvníkům Institutu je k dispozici elektrický klavír (s možností připojení sluchátek), který slouží k přehrávání skladeb z místních not, nebo místním muzikologům či hudebníkům k rozboru vybraného díla B. Martinů.

3.1.3. Zaměstnanci Institutu

Knihovna má pouze jednoho oficiálního pracovníka, totiž informační specialistku Mgr. Zoju Seyčkovou. Ta má na starost chod celé knihovny, evidenci badatelů a vyřizování informačních požadavků z jejich strany, ať už se jedná o osobní kontakt, komunikaci přes telefon nebo elektronickou komunikaci přes internet. Ve spolupráci se svými spolupracovníky - muzikology vybírá dokumenty, které se zakoupí do knihovního fondu, a pak tyto a další dokumenty (ve spolupráci s externími pracovníky) katalogizuje v knihovnickém systému. Tyto pracovníky z řad studentů muzikologie nebo knihovnictví má také na starost, kontroluje průběžně jejich práci a výsledky. Knihovnu a činnosti Institutu prezentuje a propaguje v rámci exkurzí a přednášek, které vede v prostředí Institutu i mimo něj, také se zúčastňuje mezinárodních oborových konferencí i setkání. Jako jediná oficiální pracovnice knihovny Institutu na sebe přebírá veškerou zodpovědnost za správu místních dokumentů a chod celé knihovny.

3.1.4. Selekční aparát knihovny

Selekčním aparátem knihovny se rozumí přístupová cesta k dokumentům, které má knihovna ve svém fondu. Selekční aparát tvoří knihovní katalog, přírůstkový seznam a databáze, které ke knihovně náleží [Stöcklová, 2008b, s. 2]. V následujících kapitolách jsou popsány knihovní katalog a Databáze pramenů Institutu Bohuslava Martinů. Knihovní katalog je využíván zaměstnanci i zájemci o místní knihovní fond, celkově je však pojatý především z knihovnického hlediska. Na rozdíl od katalogu je Databáze pramenů Institutu B. Martinů určena spíše pro jedince z řad muzikologie, protože záznamy děl, které databáze obsahuje, jsou obohaceny o mnoho dalších informací, které se hodí především odborníkům z oboru hudební vědy. Jedná se například o informace o původu (skladby), stručný obsah (korespondence) nebo popis a náhledy (fotografií), a další detailnější informace o daném dokumentu.

3.1.4.1. Knihovní katalog

Knihovní katalog je druh sekundárního dokumentu, který se váže na konkrétní dokumentový fond a jeho vyváření se řídí předem určenými pravidly. Katalog se skládá z jednotlivých záznamů o dokumentech. Pomocí katalogu je

možné vybrat relevantní dokumenty, plní tak lokační a bibliografickou funkci [Stöcklová, 2012, s. 36].

Katalog knihovny Institutu B. Martinů je zpracovaný pomocí počítače, tím je umožněno i vyhledávání z více hledisek. Tento katalog je přístupný z webových stránek Nadace a Institutu Bohuslava Martinů <http://www.martinu.cz/> v řádku „On-line“ katalogy, pod odkazem Katalog knihovny <http://mail.martinu.cz/kpwin/>. Knihovna tento katalog zpracovává v automatizovaném knihovnickém systému Kp-Win SQL¹⁴. Katalog knihovny Institutu je přístupný z webových stránek Institutu a Nadace B. Martinů s pomocí modulu veřejně přístupného katalogu pro uživatele (OPAC).

Na rozdíl od vyhledávání v AKS v knihovně Institutu, které je přístupné zaměstnancům Institutu a externím pracovníkům, je vyhledávání v rozhraní určeném pro veřejnost jinak členěné, názornější a uživatelsky vstřícnější¹⁵.

Prostředí katalogu je v přednastavené verzi v českém jazyce. Po vstupu na hlavní stranu je však možné přepnout katalog na anglickou nebo německou verzi pomocí ikony v pravém horním rohu okna. Hlavní strana také obsahuje ikonu s nápovědou, která obsahuje detailní popis obsahu odkazů, a nabídku s třemi hlavními vyhledávacími kategoriemi, přičemž každá s kategorií nabízí další vyhledávací podkategorie.

- Rejstříky

- zde se dají vybrat jednotlivé typy rejstříků
- k dispozici jsou rejstříky *titulů*, *autoritní*, *uživatelské* a rejstřík *hesel*
- vždy se nejprve zvolí přístupová složka ve vybraném rejstříku, druhou kolonku se vstupní pozicí již není nutné vyplňovat

- Seznamy

- je možné vybrat ze seznamu *novinek* a seznamu *nejsledovanějších dokumentů*
  - v seznamu *novinek* se nejprve zvolí v přístupové položce druh dokumentu, následně se do druhé kolonky zadá datum, od kterého má systém vybrané záznamy dokumentů vyhledávat

---

¹⁴ Více o tomto AKS v kapitole „Zařízení knihovny“, podkapitole „Software – Kp-Win SQL“.

¹⁵ Uživatelské rozhraní knihovního katalogu viz Příloha č. 1, obrázek č. 4.

- v seznamu *nejsledovanějších dokumentů* se zvolí pouze druh dokumentu a systém nabídne seznam záznamů těchto dokumentů sestupně podle četnosti zhlédnutí
- Vyhledávání
  - nabízí základní obecné *vyhledávání v katalogu, v autoritách, globální vyhledávání a rozšířené hledání*
  - pro *vyhledávání v katalogu* je možné využít několik vyhledávacích kritérií, čím více polí je využito, tím více se vyhledání zúží
    - nezáleží na malém, či velkém písmeni, stejně tak na pořadí slov
    - setřídění výsledné množiny záznamů je možné dle názvu vzestupně nebo sestupně
    - minimální délka slova pro vyhledání jsou tři znaky, rozšíření slova znakem (*)
    - pole „Slova z názvu“ vyhledává i v údajích o odpovědnosti, které jsou datově součástí pole obsahující název
    - pole „Klíčová slova“ vyhledává ve všech polích věcného popisu
    - do pole „Datum vydání“ je vhodné zadávat hodnotu s pravostranným rozšířením (*)
  - při *vyhledávání v autoritách* se prohledávají autoritní rejstříky
    - setřídění výsledné množiny záznamů je možné dle názvu vzestupně nebo sestupně
    - kliknutím na vyhledanou autoritu se zobrazí seznam bibliografických záznamů, ve kterých je daná autorita použita
    - podrobný záznam s dalšími informacemi o vybrané autoritě se zobrazí po kliknutí na ikonu s lupou
  - *globální vyhledávání* slouží k vyhledávání ve všech fondech
    - při vyhledávání lze používat pravostranné rozšíření (*)
    - více fondů najednou se vybere přidržením klávesy Ctrl
  - v rámci *rozšířeného vyhledávání* je možné:
    - kromě výběru fondu a možnosti řazení výslední množiny záznamů lze vybrat také řazení podle názvu, autora, vydání, ratingu

- pro přidání řádku rešerše se zadává logický operátor „a zároveň“ či „nebo“, a kategorie (na výběr jsou tři – Autority, Slovo v poli, Evidenční čísla)
- vztah „a zároveň“ či „nebo“ lze zvolit mezi jednotlivými řádky
- přidat řádky rešerše s autoritami – zvolí se jméno osoby, korporace, interpreta, akce, geografického názvu atd.
- přidat řádky rešerše s výběrem slova v jakémkoliv poli záznamu
- přidat řádky rešerše s evidenčním číslem – jedná se o přírůstkové číslo, signaturu, čárový kód, lokaci nebo rok
- pro vyhledávání ve všech fondech se zaškrtně „Všechny fondy“

3.1.4.2. Databáze pramenů Institutu Bohuslava Martinů

Databáze pramenů Institutu Bohuslava Martinů je přístupná veřejnosti z internetových stránek <http://www.database.martinu.cz>. Oficiálně byla spuštěna dne 8. prosince 2012 (symbolicky, jedná se totiž o datum narození skladatele) a nahradila tak Online katalog skladeb, který fungoval od roku 2002 a Online katalog korespondence, který byl spuštěn roku 2007. Databáze je propojena s katalogem knihovny Institutu a na rozdíl od něj obsahuje více detailnějších informací o jednotlivých dokumentech, užitečných především pro badatele z muzikologických kruhů. Databáze je neustále doplňována novými skladbami, které jsou také základem pro Souborné kritické vydání Bohuslava Martinů. Proto jsou příprava tohoto vydání a pramenný výzkum, zaměřený na jednotlivé skladby Martinů, úzce propojené činnosti.

Základní částí databáze je průběžně aktualizovaný katalog skladeb. Další částí databáze tvoří katalogy kopií korespondence, fotografií a kreseb, a také pramenů. Všechny tyto seznamy pramenů jsou přístupné z hlavní strany webových stránek Databáze pramenů¹⁶. Zde je také možné přepnout databázi do anglického jazyka pomocí ikony umístěné v pravém horním rohu stránky. V anglické verzi jsou přeloženy nejen názvy všech polí, ale i všechny vyplňované údaje – jsou tedy přístupné ve dvou jazykových verzích v češtině a v angličtině. Výjimku tvoří pole „Stručný obsah“ v databázi korespondence, které je v češtině. Jen v některých případech jsou i tyto krátké registry přeloženy do angličtiny.

¹⁶ Uživatelské rozhraní Databáze pramenů Institutu Bohuslava Martinů viz Příloha č. 1, obrázek č. 5.

Části databáze:

- Seznam skladeb

- je jádrem databáze pramenů, tento seznam skladeb obsahuje všechny kompozice, které B. Martinů vytvořil během svého života
- ke každé skladbě je připojený soupis pramenů, které se vážou na jednotlivé skladby, a jejich detailní popis
- seznam skladeb se neustále aktualizuje a doplňuje
- vyhledávání skladeb:
  - pole *hledat* vyhledá dotaz fulltextově
  - v rozšířeném vyhledávání je možné hledat skladbu dle všech kritérií, která záznam obsahuje, základní rozdělení informací je: Základní informace, Premiéra, Uložení autografu, Vydání
- seznam skladeb je řazen podle Halbreichovo čísla
- mezi základní informace o každé skladbě patří:
  - Tituly a podtituly v různých jazycích
  - Halbreichovo číslo
  - Části věty, Durata, Nástrojové obsazení, Sólové hlasy
  - Přepis věnování, Poznámka
  - Informace o původu – Místo vydání, Rok dokončení, Datum započetí a dokončení kompozice, Poslední úprava
  - Informace o premiéře, informace o vydání
  - Místo uložení autografu a poznámka k rukopisu
- každý záznam obsahuje co nejvíce informací o příslušné skladbě, není však téměř možné, aby vždy byly vypsány všechny

- Seznam korespondence

- jedná se o seznam korespondence, která vznikla během života B. Martinů mezi ním a dalšími osobnostmi či korporacemi
- korespondence je provázána se seznamem osobností a korporací, které se objevují v jednotlivých dopisech nebo se vážou nějakým způsobem k ostatním pramenům, které jsou v databázi evidované
- kopie dopisů jsou řazené do skupin, které se vztahují k jedné osobě či korporaci, tematicky tak sdružují i více osob

- každá skupina má svou signaturu, jména osob, názvy korporací, jazyk, datum, celkový počet dopisů a umístění v knihovně Institutu
  - každá skupina je označena třemi počátečními písmeny příjmení, které se v ní nachází, stejně tak je tomu u názvu korporace
  - k seznamu korespondence se lze dostat kliknutím na liště v záhlaví na odkaz Korespondence – zobrazený seznam obsahuje všechny dopisy, řazené podle signatur
  - seznam korespondence poskytuje informace o:
    - odesílateli a příjemci dopisu
    - datu a lokaci odeslání
    - typu korespondence (pohlednice, dopis)
  - seznam je řazen chronologicky
- Fotografie a kresby
- kromě výše uvedených databáze eviduje také fotografie ze života B. Martinů a kresby, které vytvořil
  - seznam fotografií a kreseb jsou rozděleny na dva samostatné seznamy¹⁷
  - všechny fotografie a kresby jsou k náhledu pouze prezenčně v Institutu
  - některé záznamy však obsahují i náhledy jednotlivých digitalizovaných fotografií (náhledy obsahují vodoznaky)
  - každý záznam o fotografii a kresbě obsahuje:
    - náhled (pokud je přiložen obrázek)
    - datum, lokaci, popis, signaturu IBM
- Prameny
- v tomto seznamu je možné vyhledat všechny prameny (v takovém případě je na termín „pramen“ nahlíženo spíše z muzikologického hlediska, než z toho knihovnického – tj. prameny jsou myšleny notové autografy, programy a dopisy)
  - každý pramen obsahuje:
    - Halbreichovo číslo
    - Titul (název skladby)
    - Podtitul (pro který nástroj je skladba určena, typ díla)
    - Signatura

---

¹⁷ Vyhledávání v seznamu fotografií a kreseb viz Příloha č. 1, obrázek č. 7.

- po zvolení vybrané skladby se ukáže nabídka se seznamem jednotlivých exemplářů dokumentů, obsahující notový zápis této skladby, jedná se o:
  - autografy, libreta, průběhové skici, dobové kopie, autografní seznamy korektur, korekturní obtahy, tištěné partitury a další

Vyhledávání v celé Databázi pramenů je přizpůsobené uživateli a velmi vstřícné. Je možné vyhledávat fulltextově nebo podle přesných kritérií v Rozšířeném vyhledávání¹⁸. Databáze obsahuje pouze materiály pramenné povahy, ostatní dokumenty jsou zpracovány a dají se vyhledat přes AKS knihovny Institutu a jeho veřejný modul, přístupný přes webové stránky Institutu B. Martinů (<http://www.mail.martinu.cz/kpwin/>).

Pohyb v databázi uživateli usnadňuje nápověda, která je přístupná přes tlačítko *Nápověda* v pravém horním rohu hlavní strany databáze. Její obsah je rozdělen na *Vyhledávání a práce s databází (Korespondence, Skladby a prameny, Lidé a korporace), Uspořádání fondu korespondence a Zkratky (editorské, pramenů, nástrojů)* [Institut Bohuslava Martinů, 2014]. Popsán je obsah jednotlivých fondů, všechny postupy při vyhledávání a vysvětlení jednotlivých termínů a zkratk. Nezkušený uživatel zde najde kompletní informace o databázi.

---

¹⁸ Rozšířené vyhledávání v Databázi Institutu Bohuslava Martinů viz Příloha č. 1, obrázek č. 6.

3.2. Dynamické prvky knihovny

Mezi dynamické prvky se v knihovnickém systému řadí všechny procesy v knihovně. Patří sem tedy základní procesy, kterými jsou: akvizice, katalogizace, organizace knihovního fondu a služby. Organizace knihovního fondu knihovny Institutu Bohuslava Martinů je rozepsána v předchozí kapitole, která popisuje jednotlivé druhy dokumentů a jejich řazení ve fondu. V následující kapitole jsou proto popsány zbylé procesy probíhající v dané knihovně: akvizice, služby a nakonec katalogizace.

3.2.1. Akvizice

Akvizicí se rozumí získávání dokumentů a doplňování knihovního fondu. Je jedním z nejdůležitějších procesů v knihovnickém systému a závisí na ní další procesy v knihovně, které na tuto činnost navazují [Stöcklová, 2008a, s. 1]. Na výběr dokumentů, a vůbec celý proces akvizice, má vliv mnoho faktorů. Konečné slovo má ovšem pracovník, který akvizici provádí, ten musí znát složení fondu, provoz knihovny a potřeby uživatelů. Také si musí uvědomit, že je závislý na předem daném rozpočtu.

V případě knihovny Institutu Bohuslava Martinů je tím, kdo provádí akvizici, vedoucí knihovny Mgr. Zoja Seyčková. Při akvizici ve specializované knihovně, kterou knihovna Institutu je, musí vzít na vědomí speciální požadavky na složení a tvorbu fondu. Při akvizici proto nemá hlavní slovo jen vedoucí knihovny, ale i zaměstnanci Institutu, kteří jakožto muzikologové přinášejí často tipy na nové dokumenty z oboru. Na akvizici má knihovna Institutu přidělený rozpočet 40 000,- Kč na jeden kalendářní rok.

Dokumenty z místního fondu jsou běžně získávány nákupem. Fond je také obohacen o zakoupení pozůstalosti již zmíněného významného českého hudebního publicisty, pedagoga a režiséra Edvarda Herzoga.

Knihovna Institutu nemá ucelený systematický postup, který by využívala v pravidelných termínech při procesu akvizice. Využívá mnoho způsobů, jak se dozvědět o novinkách v jednotlivých typech dokumentů, které by se oborově týkaly místního fondu. Důležitým pravidelným informačním zdrojem pro akvizici je časopis *Notes*. Toto periodikum vychází čtvrtletně na území Ameriky pod záštitou Music Library Association (MLA) a Institut ho již několik let pravidelně odebírá. *Notes* obsahuje studie různých hudebních témat, recenze nově vydaných knih, CD a DVD, seznam vydávaných

oborových periodik a novinky z oblasti hudební kultury. Dále dostává pravidelné nabídky od různých hudebních vydavatelství, například Peter Lang, Schott atd., od vydavatelství Bärenreiter knihovna dostává přehled Bärenreiter Musikbücher, který obsahuje seznam nově vycházejících publikací. Muzikologové také vyhledávají dokumenty pro akvizici v recenzovaném neimpaktovaném časopise pro obor muzikologie Hudební věda, kde každoročně vychází bibliografický přehled muzikologické produkce v českých zemích.

Novinky o nově vydaných dokumentech, které by kvůli svému obsahu měly být zařazeny do fondu knihovny Institutu, se zaměstnanci dozvídají také během monitoringu tisku. (Ten předně probíhá kvůli vyhledání tematických článků, ale může být i zdrojem těchto informací). Dále se sledují webové stránky českých a zahraničních nakladatelů, kde se nacházejí jejich nejnovější publikace. Kromě nákupu se do fondu dostává mnoho oborových publikací a encyklopedií darem, například jako autorské výtisky od Nadace B. Martinů, která často podporuje vydávání jednotlivých publikací o B. Martinů.

Co se týká nových zvukových dokumentů, nejnovější CD se vyhledávají především přes internetový obchod Amazon¹⁹. Pokud se vydá CD, které se na Amazonu neprodává, Institut se o tomto CD přesto dozví, protože většina interpretů hudby B. Martinů kontaktuje Institut před vytvořením nebo v průběhu nahrávání nového disku, protože shání například notové materiály k nahrávce nebo si domlouvá odbornou konzultaci s muzikology před nahráváním Martinů díla. Interpreti dále shánějí informace ke skladbám nebo další informace o B. Martinů pro texty do CD bookletů, na jejichž tvorbě se často podílí například i zaměstnanci Institutu.

Pokud se nejedná o CD s hudbou Martinů, ale přesto je pro fond knihovny Institutu nějakým způsobem zajímavé či přínosné (např. když alespoň obsahuje hudbu 20. stol. nebo pokud některý ze skladatelů čerpal inspiraci z díla Martinů a naopak), dostane se do místního fondu také nákupem (pokud je ta hudba například důležitá pro srovnání s hudbou B. Martinů), ale většinou darem od jednotlivých osobností nebo institucí.

Pokud se jedná o CD s hudbou starší, než s datací vzniku přelomu 19. a 20. stol, či takovou hudbou, která s B. Martinů nemá ani minimálně nic společného, Institut jej věnuje Národní knihovně České republiky. Zajímavostí je spolupráce s českým vydavatelstvím Supraphon, které má s Institutem uzavřenou smlouvu. Obsahem této smlouvy je dohoda o bezplatném věnování každého CD, které Supraphon vydá, a které

---

¹⁹ Amazon je největší internetový obchod svého druhu, dostupný z: www.amazon.com.

zároveň obsahuje hudbu B. Martinů. Ročně je fond knihovny Institutu obohacen průměrně o dvacet CD.

Další informace o nově vycházejících publikacích se zjišťují z letáků jednotlivých vydavatelství, které bývají vloženy do nových čísel příchozích hudebních periodik. V nabídce bývají notové dokumenty, CD, DVD i oborové monografie. Knihovna si ale pečlivě vybírá jen ty dokumenty, které se blíže týkají pouze B. Martinů.

Periodika zasílají do knihovny vydavatelé po dohodě s Institutem, většinou se jedná o výměnnou dohodu, kdy je jako protihodnota zasílán časopis *Martinů Revue*, vydávaný společně Institutem B. Martinů a *International Martinů Circle*. Téměř veškerá zahraniční periodika získává knihovna zdarma a nemusí platit žádné předplatné, jen dvě zahraniční periodika, a to *Gramophone* a *Österreichische Musikzeitschrift*, má knihovna předplacená (což vychází přibližně na 8 000,- Kč ročně). Část periodik vycházejících v českém jazyce přichází do knihovny taktéž bezplatně, například *Harmonie*, *Hudební rozhledy* nebo *Musicalia*. Mezi předplacené časopisy patří například *Hudební věda*, *Opus musicum*, *Divadelní noviny*, *Týdeník Rozhlas*, *Czech Music Quarterly* a *His Voice*.

3.2.2. Organizace

V knihovně jsou uloženy knihy, vysokoškolské práce, korespondence, tištěné notové materiály, kopie autografů, programy a články na kovových regálech v šesti řadách nad sebou. Všechny tyto dokumenty jsou stavěny vertikálně, aby byla umožněna snazší manipulace a zároveň se neničila vazba knih a papírové šanony s dokumenty. Toto stavění také zaručuje proudění vzduchu mezi jednotlivými exempláři a tím zamezuje vzniku vlhkosti, plísní a množení případných biologických škůdců. Všechny dokumenty v této místnosti jsou přístupné, k dispozici jsou případně přenosné schůdky pro přístup k dokumentům v nejvyšších částech regálů. Uprostřed místnosti stojí klavír, který je k dispozici příchozím badatelům. Dále se zde nachází počítač s knihovním katalogem, přístupem k internetu a možností přehrání auditivních a audiovizuálních disků. Proto je k počítači připojeno příslušenství v podobě reproduktorů a sluchátek²⁰. V místnosti je příchozím k dispozici šest míst u stolu, a v horkých dnech i elektrický větrák.

V kanceláři informační pracovnice, která na hlavní místnost ihned navazuje, se v pěti skříních nacházejí auditivní a audiovizuální disky, okrajově také hudební a VHS

---

²⁰ Viz Příloha č. 2, obrázek č. 2/2.

kazety. Všechny disky jsou postaveny na výšku a uloženy za prosklenými dvířky, které je chrání proti vlhkosti a prachu a zároveň umožňují vyhledávání jednotlivých disků bez potřeby otevření skříní²¹.

V další z kanceláří jsou ve speciálním regálu pro časopisy²² uložena veškerá periodika, která knihovna Institutu v současnosti odebírá a některé starší ročníky těch, které již neodebírá. Regál je rozdělen na dva díly po pěti řadách a obsahuje šanony s jednotlivými periodiky. Tyto šanony jsou uloženy ve speciálních uzavíratelných kójkách a nejnovější čísla časopisů jsou vystavena na jejich předních dílech. Celý regál pojme přibližně 100 plných šanonů pro dokumenty velikosti A4.

Část knihovny, konkrétně kopie autografů, které knihovna Institutu obdržela od vydavatelů a dalších institucí, je uložena v šanonech ve dvou skříních v jedné z kanceláří.

Na chodbě Institutu se nachází kopírka a skříň s papíry. Kopírka umožňuje kromě základních kopírovacích služeb i tisk dokumentů z počítače umístěného v knihovně a případné skenování dokumentů. Je přístupná zaměstnancům, ale i badatelům, a její využití je zpoplatněno dle ceníku, který je umístěn vedle přístroje.

Dokumenty, které se fyzicky nevejdou na místní regály a nejsou využívané tak často, jako jiné, jsou přesunuty do archivu, který se nachází ve sklepních prostorách Institutu. Jedná se především o starší ročníky hudebních periodik a o velké množství knih z pozůstalosti Eduarda Herzoga, (tato pozůstalost zahrnuje i publikace o hudbě starší, například barokní, klasicistní či romantické, které přímo nesouvisí s hlavním zaměřením knihovny, ale byly zakoupeny jako celek). V knihovně jsou také uloženy veškeré kopie rukopisů a korespondence, jejichž originály jsou uloženy v již zmíněném Centru Bohuslava Martinů v Poličce.

Celý objekt je střežen bezpečnostním systémem, který se po příchodu prvního zaměstnance deaktivuje a po odchodu posledního zase aktivuje. V každé místnosti jsou umístěna čidla pohybu. Dokumenty samotné nejsou chráněny proti krádeži, jelikož se v Institutu nikdy nenachází mnoho badatelů najednou a na jejich činnost dohlíží místní informační pracovnice. Návštěvníci Institutu se také zapisují do jednotlivých formulářů pro příchozí badatele, takže jsou jejich příchody, činnosti i odchody mapovány.

---

²¹ Prosklené skříně s auditivními a audiovizuálními disky viz Příloha č. 2, obrázek č. 3/2.

²² Regál s časopisy viz Příloha č. 2, obrázek č. 4/4.

3.2.3. Služby knihovny

Knihovna Institutu je otevřena všem zájemcům v každý všední den, avšak po předchozí domluvě telefonicky nebo e-mailem. Poskytuje prezenční služby, vzhledem k relativní vzácnosti jednotlivých dokumentů je to jediná možná cesta, jak je zpřístupnit široké veřejnosti a zároveň je zachovat a uchránit před poničením, znehodnocením nebo úplnou ztrátou. Tyto služby poskytuje zdarma, pouze pokud má badatel zájem o kopie dokumentů (a pokud je to možné z důvodů autorského práva), může si kopii za drobný poplatek vytvořit na kopírce, která se v knihovně nachází.

Kromě toho je možné využít místní klavír, čehož využívají často interpreti k přehrávání jednotlivých skladeb z místních not, nebo například i jednotliví muzikologové či hudebníci, pokud provádí rozbor vybraného díla Martinů.

Dále je zde přístupná poslechová aparatura, která se nachází u místního počítače. Díky tomu je možné poslechnout si jakýkoliv hudební disk, který se v knihovně nachází, nebo si pustit některý z audiovizuálních disků, které má knihovna taktéž ve svém fondu.

Samozřejmostí je v dnešní době i připojení k síti Internet, ten v knihovně zajišťuje komunikaci a odborný servis zájemcům z celého světa. Pro příchozí badatele je Internet přístupný zdarma po vyžádání přístupového hesla. Knihovna všechny své dokumenty postupně katalogizuje v automatizovaném knihovnickém systému Kp-Win SQL. Tento proces je důležitý pro vytvoření ucelené přehledné databáze, která poskytuje snadnou orientaci v rozsáhlém knihovním fondu a umožňuje zpracování rešeršních dotazů. Knihovní katalog je přístupný z webových stránek Nadace Bohuslava Martinů, stejně tak Databáze pramenů Institutu Bohuslava Martinů, která je využívána především muzikology.

Dalšími službami, které knihovna nabízí, jsou Meziknihovní výpůjční služby (MVS). Jedná se však o minimálně využívanou možnost, jak získat informace a kopie dokumentů, které knihovna obsahuje. V současné době je pro místní informační pracovníci a zároveň i pro žadatele jednodušší, když navážou kontakt elektronickou poštou a dokumenty se naskenují a zašlou touto cestou (samozřejmostí je dodržování autorského zákona). Pokud zájemce telefonicky nebo e-mailem zažádá o některý z článků, studií či kapitol z knihy, které knihovna vlastní ve svém fondu a které si dotyčný předem vyhledal v knihovním katalogu (nebo následně s pomocí informační pracovnice dohledali společně po vytvoření dotazu), naskenují se tyto dokumenty a poté zašlou e-mailem.

Pokud se ovšem jedná o notové zápisy, podle podmínek současného autorského práva není možné poskytovat kopie těchto dokumentů [Richter a Matuščík, 2006]. Pokud má tedy badatel zájem o některé noty se skladbami B. Martinů, je odkázán na vydavatele, který noty produkuje. Avšak skladatelových skladeb je téměř 400 a všechna tato díla jsou umístěna u mnoha různých vydavatelů, proto je často problémem noty v internetových obchodech najít. A některé noty nelze vůbec zakoupit. To je mnoha interpretům často překážkou v nastudování vybraného díla. Knihovna Institutu proto poskytuje informace o tom, kde lze příslušné noty zakoupit. A pokud koupě není možná a noty nejsou na trhu dostupné, odkazuje interprety a badatele na jiné knihovny, kde si lze noty zapůjčit i absenčně (např. v Národní knihovně ČR nebo v Městské knihovně v Praze).

Další možnost, jak noty v tištěné podobě získat, je žádost přes MVS, ale tato možnost zůstává často nevyužita, protože většinou potřebují interpreti vybrané noty co nejrychleji a získání těchto dokumentů by při využití MVS trvalo několik dní.

4. Katalogizace v knihovně Institutu Bohuslava Martinů

Katalogizace je proces, při kterém jsou popisovány dokumenty z hlediska jmenného a věcného. Teprve poté se dokumenty mohou zařadit do konkrétního knihovního systému a je možné jejich zpětné vyhledání. Katalogizace je také jedním z dynamických prvků, pokud se na tento proces pohlíží ve smyslu dekompozice knihovnického systému. Základní metoda při katalogizaci je metoda „de visu“, což znamená zpracování daného dokumentu přímo s dokumentem v ruce.

Stejně tak, jako je možné podrobně rozebrat dekompozici celého knihovnického systému, lze popsat i dekompozici procesu katalogizace. Pokud se rozloží tento proces na statické a dynamické prvky, vznikne tak přehlednější popis jednotlivých činností. Mezi statické prvky se řadí dokumenty a standardy popisu. Dynamické prvky zahrnují všechny procesy při zpracování dokumentu. Systém katalogizace také ovlivňuje její okolí, sem se řadí spolupracující instituce, stav souborných katalogů, okrajově také stav informačních technologií a výpočetní techniky [Stöcklová, 2007, s. 7].

Katalogizaci v knihovně Institutu B. Martinů provádí vedoucí knihovny Mgr. Zoja Seyčková. Kromě ní se na tomto procesu podílejí externí pracovníci z řad studentů oborů muzikologie a knihovnictví.

4.1. Statické prvky katalogizace

4.1.1. Dokumenty

Jedná se o veškeré dokumenty, které knihovna v průběhu akvizice získá. Tyto dokumenty je však nutné zkatalogizovat, tím je zapsat do AKS a opatřit signaturou, aby mohly být zařazeny do místního knihovního fondu a byly zpětně dohledatelné. Dokumenty v knihovně Institutu jsou velmi různorodé, avšak v předchozích kapitolách jsou již detailně popsány, a tak není nutné znovu uvádět všechny druhy, které fond knihovny Institutu obsahuje. Jednotlivé dokumenty a veškeré základní informace o nich jsou obsaženy v kapitole „3.1.5. Druhy dokumentů a jejich řazení“.

4.1.2. Standardy popisu

V knihovně Institutu B. Martinů jsou všechny dokumenty zpracovávány v místním automatizovaném knihovnickém systému Kp-Win SQL ve formátu MARC 21²³. Katalogizace v Kp-Win SQL probíhá podle katalogizačních pravidel AACR2 [KP-SYS, 2007]. AACR2 jsou Anglo-americká katalogizační pravidla, která pokrývají bibliografický popis a umístění všech druhů dokumentů, které jsou v knihovnách a jiných institucích součástí fondu.

4.2. Dynamické prvky katalogizace

4.2.1. Postup při katalogizaci

Mezi dynamické prvky procesu katalogizace se řadí všechny postupy při zpracování dokumentu. Po získání dokumentu se vytváří identifikační a věcný popis dokumentu. Každý z údajů se uloží pouze jednou do databáze. Pokud je to možné, již vytvořený záznam se nabídne dalším knihovnám díky sdílené katalogizaci do souborného katalogu a přes Jednotnou informační bránu (JIB). (Každá knihovna si po převzetí záznamu doplní informace, nová hesla, signaturu a přírůstkové číslo). V místní knihovně je využíván klient Z39.50 a proto je možné přebírat jednotlivé záznamy ze souborného katalogu, není zde však nainstalovaný Z39.50 server, takže záznamy vytvořené v knihovně Institutu nejsou přístupné ostatním knihovnám a nemohou být převzaty.

Na počátku katalogizace se určí popisná jednotka a prohlédnou se prameny popisu. V AKS se zvolí vhodný formulář pro vybraný druh dokumentu, do kterého se budou údaje zapisovat a vypíšu se postupně všechny informace, které jsou o dokumentu zjistitelné postupně podle pořadí polí ve formuláři (vždy trochu jiné pořadí, záleží na formuláři, který se vždy trochu liší u různých druhů dokumentů). Pokud je již dokument zpracován v jiné knihovně, pak je jeho záznam využit k dalšímu zpracování. Každý záznam by měl obsahovat povinné údaje, u kterých se očekává, že je uživatel využije při vyhledávání daného dokumentu. Dokončený záznam je nutné zkontrolovat a poté teprve uložit do systému. Poté se každému záznamu přiřadí signatura, která se napíše také na popisovanou jednotku.

---

²³ MARC 21 (Machine-Readable Cataloging) je tzv. Strojem čitelná katalogizace. Jedná se o formát vytvořený Kongresovou knihovnou USA, který určuje celou strukturu bibliografického záznamu dokumentu.

4.2.2. Zpracování jednotlivých druhů dokumentů

Monografie

U každého bibliografického záznamu monografické publikace se v Kp-Winu v knihovně Institutu vyplňují zpravidla tato pole:

- 007 Kódy fyzického popisu
- 008 Údaje pevné délky
- 245 Údaje o názvu
- 100 Hlavní záhlaví – Osobní jméno nebo 110 – jméno korporace nebo 111 – jméno akce
- 020 Mezinárodní standardní číslo knihy
- 041 Kód jazyka
- 044 Kód země vydání/výroby
- 250 Údaje o vydání
- 260 Nakladatelské údaje
- 300 Fyzický popis
- 440 Údaje o edici
- 500 Všeobecná poznámka
- 600 Vedlejší záhlaví – osobní jméno a/nebo 610 jméno korporace
- 653 Rejstříkový termín – volně tvořený termín (opakující se pole)
- 700 Vedlejší záhlaví – osobní jméno a/nebo 710 jméno korporace a/nebo jméno akce
- 1023 Dílo Martinů jako předmět

Do pole 600 „Vedlejší věcné záhlaví – osobní jméno“ se u monografií zapisuje jméno významné osoby, o které se v knize píše. Formulář pro zpracování monografií obsahuje také jedinečné pole 1023 „Dílo Martinů jako předmět“, které se vyplňuje, pokud je v knize větší část věnována určitému dílu. Díky tomu se dá kniha vyhledat v katalogu podle tohoto díla, o kterém (třeba jen částečně) pojednává. Pole se nevypisuje ručně, katalogizátorovi se po zvolení ukáže nabídka se seznamem skladeb, seřazeným abecedně podle názvu. V záznamu je poté zobrazen název skladby a Halbreichovo číslo.

Po zpracování dokumentu (nebo po převzetí záznamu ze souborného katalogu) se ke každému bibliografickému záznamu přidělí jedinečná signatura, u monografií se liší každá signatura podle druhu dokumentu, kterému je přidělena.

Skladby B. Martinů

Záznamy skladeb Bohuslava Martinů nejsou katalogizovány jako ostatní dokumenty v AKS Kp-Win SQL (stejně tak i korespondence). Tyto skladby se nacházejí pouze v Databázi Institutu Bohuslava Martinů. Jsou zde řazeny podle Halbreichovo čísla, ale nemají přiřazenou vlastní signaturu. Jedná se v podstatě o jakési „virtuální“ dokumenty. K vyhledání jsou podle názvu, data vzniku, Halbreichovo čísla a dalších kritérií.

Katalogizovány jsou jen jednotlivé exempláře, tj. autografy, kopie fragmentu, tištěné noty atd. Každý z těchto exemplářů je jiným druhem dokumentu a existuje pod svou vlastní signaturou. Pokud se v knihovním katalogu vyhledá záznam jedné skladby B. Martinů, obsahuje kromě informací o vybrané skladbě i údaje o exemplářích – signaturu, umístění a poznámky.

Skladby jsou evidovány pouze v Databázi Institutu a nejsou katalogizovány ve zdejším automatizovaném knihovnickém systému, proto také nejsou zpracovávány podle klasických katalogizačních pravidel. Ke každé skladbě jsou přiřazeny informace podle formuláře, který je předdefinovaný v Databázi Institutu, ten je více přizpůsobený přístupu muzikologickému, než knihovnickému.

Zvukové dokumenty a zvukové dokumenty analyticky

Zvukové dokumenty jsou katalogizovány v modulu „Zvukové dokumenty analyticky“ v programu Kp-Win SQL. U každého bibliografického záznamu se v tomto modulu v knihovně Institutu vyplňují zpravidla tato pole:

- 007 Kódy fyzického popisu
- 008 Údaje pevné délky
- 044 Kód země vydání
- 100 Hlavní záhlaví
- 240 Unifikovaný název
- 245 Údaje o názvu
- 260 Nakladatelské údaje
- 440 Údaje o edici/vedlejší záhlaví – název
- 500 Všeobecná poznámka
- 653 Rejstříkový termín – volně tvořený termín
- 700 Vedlejší záhlaví – osobní jméno a/nebo 710 – jméno korporace a/nebo Vedlejší záhlaví – jméno akce

- 1022 Hudebniny
- 1043 Způsob ozvučení
- 1063 Jazyk dokumentu

Pole v modulu „Zvukové dokumenty“ zde nejsou vypsány z toho důvodu, že se tento modul v současné době nevyužívá (viz níže).

V původní verzi programu byl dostupný pouze modul „Zvukové dokumenty“, ve kterém se zpracovávaly jednotlivé skladby Bohuslava Martinů. Později byl tento modul společností KP-SYS rozdělen na dva samostatné moduly - „Zvukové dokumenty“ a „Zvukové dokumenty analyticky“, aby se mohly rozlišovat záznamy hudebních nosičů (nejčastěji CD) a záznamy jednotlivých skladeb. Nejčastěji se nyní využívá takový způsob katalogizace těchto dokumentů, kdy se jednotlivé skladby zapisují do modulu „Zvukové dokumenty analyticky“. To znamená, že každá skladba, která je obsažena na hudebním disku, je zpracována a zapsána v katalogu pod samostatnou signaturou. Zpracování jednotlivých CD jako celku se tedy v současné době neprovádí.

Pokud CD obsahuje hudbu Bohuslava Martinů, v poli 240 „Unifikovaný název“ se zvolí daná skladba (i přesto, že je její název napsaný i v poli 245 „Údaje o názvu“). Na hudebních discích se často objevují názvy skladeb B. Martinů v různých tvarech a jazycích, proto je důležité uvést do bibliografického záznamu ustálený unifikovaný název. V poli 245 „Údaje o názvu“ se uvádí v podpoli h „Obecné označení druhu dokumentu“ v hranatých závorkách druh dokumentu – v tomto případě [Zvukový záznam].

Do pole 440 „Údaje o edici/vedlejší záhlaví – název“ je zapisován název CD (jako hlavní pole pro vyhledání v AKS tedy zůstává název skladby, uvedený v bookletu a na CD) a v podpoli v „Označení svazku/pořadí“ se uvádí pořadí katalogizované skladby vůči ostatním skladbám na CD.

Pole 700 „Vedlejší záhlaví – osobní jméno“ v tomto případě označuje jméno účinkujícího a pole 710 „Vedlejší záhlaví – jméno korporace“ se uvádí názvy souborů nebo filharmonii, jež jsou na CD interprety vybrané skladby.

Mezi ta pole, která se zobrazují pouze ve formuláři pro CD, se řadí pole 1022 „Hudebniny“, kde se uvádí délka skladby a sólové hudební nástroje, a pole 1043 „Způsob ozvučení“.

Kapitola v knize

Kapitoly z knih jsou katalogizovány v modulu „Kapitola z knihy“ v programu Kp-Win SQL. U každého bibliografického záznamu se v tomto modulu v knihovně Institutu vyplňují zpravidla tato pole:

- 007 Kód fyzického popisu
- 008 Údaje pevné délky
- 245 Údaje o názvu
- 1203 Dílo Martinů jako předmět
- 041 Kód jazyku
- 044 Kód země vydání/výroby
- 100 Hlavní záhlaví – osobní jméno nebo 110 jméno korporace
- 500 Všeobecná poznámka
- 520 Resumé
- 600 Vedlejší věcné záhlaví – osobní jméno a/nebo 610 jméno korporace
- 653 Rejstříkový termín – volně tvořený termín
- 773 Zdrojový dokument/Hostitelská jednotka

Kapitoly z knih, které knihovna Institutu nevlastní, jsou poté katalogizovány jako samostatné dokumenty a každé je přiřazena signatura (např. KK 001).

Kapitoly z knih, které knihovna vlastní, jsou také zkatalogizovány, ale není jim přiřazena signatura. V bibliografickém záznamu je pouze v poli 773 „Zdrojový dokument/Hostitelská jednotka“ uveden název knihy, ve které se kapitola nachází, a informace o umístění kapitoly v knize (rozsah kapitoly).

Do pole 600 „Vedlejší věcné záhlaví – osobní jméno“ se zapisují jména osob, o kterých je zmínka ve vybrané kapitole (ne v celé monografii), stejně tak je tomu s názvem korporace v poli 610.

Pole 520 „Resumé“ obsahuje stručné shrnutí vybrané kapitoly a do všeobecné poznámky v poli 500 jsou zapisovány informace o již vytištěném dokumentu (například když je ke kapitole přiložen úvod nebo obsah hostitelské monografie).

Zpracování kapitol z knih je v tomto případě lehce specifické, avšak účinné. Tímto způsobem jsou dva druhy kapitol katalogizovány proto, aby se odlišily a bylo zřejmé, které kapitoly stojí ve fondu jako samostatné dokumenty, a které jsou součástí zdejších knih.

Korespondence

Korespondence není katalogizována (stejně jako skladby B. Martinů) v automatizovaném knihovnickém systému Kp-Win SQL, ale je evidována pouze v Databázi Institutu Bohuslava Martinů. Podle předdefinovaného formuláře v Databázi se vyplňují pole s údaji, které jsou rozděleny na dvě části.

První část obsahuje základní informace: Typ korespondence (zda se jedná o pohlednici nebo dopis), Odesílatel, Lokace odeslání, Datum odeslání, Příjemce (jednotlivec nebo korporace), Lokace přijetí, Jazyk, Původ a datum získání, Předchozí vlastník a současný vlastník, Signatura současného vlastníka a Signatura v Institutu.

V druhé části se nacházejí informace o Stručném obsahu, je zde Diplomatičtý přepis dopisu, Textově kritické poznámky k DP, Celkový počet listů, Počet popsaných stránek, Poznámka a Fixace.

Zpracování korespondence a zjišťování informací z jednotlivých dopisů bývá často náročnou činností, vzhledem ke stavu některých dopisů a k obtížně rozluštitelnému rukopisu některých pisatelů.

Programy

Programy jsou katalogizovány v modulu „Programy“ v programu Kp-Win SQL. U každého bibliografického záznamu se v tomto modulu v knihovně Institutu vyplňují zpravidla tato pole:

- 007 Kód fyzického popisu
- 008 Údaje pevné délky
- 245 Údaje o názvu
- 240 Unifikovaný název
- 100 Hlavní záhlaví – osobní jméno nebo 110 Hlavní záhlaví – jméno korporace
- 041 Kód jazyka
- 044 Kód země vydání
- 260 Nakladatelské údaje
- 300 Fyzický popis
- 500 Všeobecná poznámka
- 700 Vedlejší záhlaví – osobní jméno a/nebo 710 jméno korporace
- 999 Připojené soubory

V bibliografickém záznamu programu je nejdůležitějším polem 240 „Unifikovaný název“, kde je vypsán unifikovaný název skladby B. Martinů a její Halbreichovo číslo. Toto pole musí být v programu vždy vyplněné (protože každý evidovaný program vždy obsahuje alespoň jednu skladatelovu skladbu), stejně jako pole „Hlavní záhlaví – osobní jméno“, kde se v tomto případě vždy vyplňuje jméno skladatele B. Martinů.

V nakladatelských údajích se v tomto případě vyplňuje pouze podpole c „Datum vydání“, které obsahuje přesné datum, kdy byla skladba interpretována.

Vedlejší záhlaví v poli 700 obsahuje jména sólových interpretů a/nebo dirigenta.

Vedlejší záhlaví pro korporaci v poli 710 obsahuje název hudebního souboru, který se na interpretaci díla B. Martinů podílel.

Ke každému záznamu programu je přiložen v poli 999 „Připojené soubory“ odkaz na pdf soubor se zdigitalizovanou verzí programu.

Články z časopisů

Články z časopisů jsou katalogizovány v modulu „Článek v časopise“²⁴ v programu Kp-Win SQL. U každého bibliografického záznamu se v tomto modulu v knihovně Institutu vyplňují zpravidla tato pole:

- 007 Kód fyzického popisu
- 008 Údaje pevné délky
- 245 Údaje o názvu
- 1203 Dílo BM jako předmět
- 041 Kód jazyka
- 044 Kód země výroby
- 100 Hlavní záhlaví – osobní jméno
- 260 Nakladatelské údaje
- 300 Fyzický popis
- 500 Všeobecná poznámky
- 520 Resumé
- 600 Vedlejší záhlaví – osobní jméno a/nebo 610 jméno korporace
- 651 Vedlejší věcné záhlaví – geografické jméno
- 653 Rejstříkový termín – volně tvořený termín
- 773 Zdrojový dokument/Hostitelská jednotka

---

²⁴ Prázdný výchozí pracovní list pro článek v časopise viz Příloha č. 1, obrázek č. 8.

Články z časopisů mají podobná pravidla pro katalogizaci, jako kapitoly z knih. Liší se například v údajích o zdrojovém dokumentu v poli 773 „Zdrojový dokument/Hostitelská jednotka“. Proto, stejně jako u kapitol z knih, jsou i u článků z časopisů nejdůležitější pole 520 „Resumé“, do kterého se zapisuje krátké a výstižné shrnutí obsahu, a 773 „Zdrojový dokument“, které obsahuje informace o názvu periodika, roku, čísle a ročníku, ve kterém se příslušný článek nachází.

Specifické jsou z hlediska katalogizace články z časopisu *Martinů revue*. Na rozdíl od všech ostatních periodik, je toto orientováno pouze na B. Martinů a jeho život a dílo. Proto se z něj katalogizují veškeré články, které obsahuje. A vzhledem k množství článků v jednotlivém čísle periodika, by se jednalo o zbytečné přiřazování mnoha signatur. Proto je každý z těchto článků zkatalogizován, záznam má vyplněna všechna pole, která jsou nutná pro zpětné vyhledání daného článku, ale článku není přidělena signatura.

Audiovizuální dokumenty

Audiovizuální dokumenty (DVD) jsou katalogizovány v modulu „Audiovizuální dokumenty“ v programu Kp-Win SQL. U každého bibliografického záznamu se v tomto modulu v knihovně Institutu vyplňují zpravidla tato pole:

- 007 Kód fyzického popisu
- 008 Údaje pevné délky
- 245 Údaje o názvu
- 240 Unifikovaný název
- 100 Hlavní záhlaví
- 041 Kód jazyka
- 044 Kód země vydání/výroby
- 260 Nakladatelské údaje
- 500 Všeobecná poznámka
- 700 Vedlejší záhlaví – osobní jméno a/nebo 710 jméno korporace
- 1203 Dílo BM jako předmět
- 1127 Durata

Všechny multimediální disky ve fondu knihovny Institutu obsahují dílo Bohuslava Martinů, proto se v poli 240 „Unifikovaný název“ zvolí vybraná skladba. Stejně jako na hudebních discích, se i na multimédiích objevují názvy skladeb B. Martinů v různých tvarech a jazycích, proto je důležité uvést do bibliografického záznamu ustálený

unifikovaný název. V případě DVD se navíc název v poli 245 nemusí shodovat s názvem skladby.

Údaje o názvu“ se uvádí v podpoli h „Obecné označení druhu dokumentu“ v hranatých závorkách druh dokumentu – v tomto případě [Videozáznam].

V poli 041 „Kód jazyka“ se v případě cizojazyčných videonahrávek uvádí kód jazyka v poli a „Kód jazyka textu/zvukové stopy nebo mezititulků“ a zároveň v podpoli h „Kód jazyka originálu a/nebo předlohy pro překlad“.

Ve vedlejších záhlaví v poli 700 se uvádí jména účinkujících a těch, kteří se podíleli na výrobě videozáznamu (scénárista, režisér).

Hudebniny ne Martinů

Hudebniny jsou katalogizovány v modulu „Hudebniny ne Martinů“ v programu Kp-Win SQL. U každého bibliografického záznamu se v tomto modulu v knihovně Institutu vyplňují zpravidla tato pole:

- 007 Kód fyzického popisu
- 008 Údaje pevné délky
- 024 Jiná standardní čísla
- 028 Nakladatelské číslo
- 041 Kód jazyka
- 100 Hlavní záhlaví – osobní jméno
- 245 Údaje o názvu
- 250 Údaje o vydání
- 260 Nakladatelské údaje
- 300 Fyzický popis
- 500 Všeobecná poznámka
- 653 Rejstříkový termín – volně tvořený termín
- 700 Vedlejší záhlaví – osobní jméno
- 999 Připojené soubory

Jedná se o tištěné hudebniny, které knihovna vlastní ve svém fondu i přesto, že se přímo netýkají díla B. Martinů. Minimální záznam obvykle obsahuje název v poli 245 „Údaje o názvu“, jméno autora v Hlavním záhlaví, několik klíčových slov v opakujícím se poli 653 „Rejstříkový termín – volně tvořený termín“ a poznámku, odkud byly noty

získány. Pouze několik záznamů s těmito hudebninami obsahuje vyčerpávající informace o dokumentu.

Periodika

Jednotlivá periodika jsou zkatalogizována v modulu „Periodika“ v programu Kp-Win SQL. U každého bibliografického záznamu se v tomto modulu v knihovně Institutu vyplňují zpravidla tato pole:

- 007 Kód fyzického popisu
- 008 Údaje pevné délky
- 245 Údaje o názvu
- 022 Mezinárodní standardní číslo seriálu
- 041 Kód jazyka
- 044 Kód země vydání/výroby
- 110 Hlavní záhlaví – jméno korporace
- 260 Nakladatelské údaje
- 310 Současná periodicita
- 500 Všeobecná poznámka
- 547 Poznámka k předchozím názvům
- 653 Rejstříkový termín – volně tvořený termín
- 700 Vedlejší záhlaví – osobní jméno a/nebo 710 jméno korporace

Zkatalogizován je vždy první sešit, který knihovna zakoupila (získala) do svého fondu. V místním AKS je zkatalogizováno 58 exemplářů periodik.

Periodicita se zapisuje do pole 310 „Současná periodicita“, podpole a „Současná periodicita“ a podpole d „Data označující současnou periodicitu“. Číslo vybraného periodika a roky, ve kterých vyšlo, jsou zapisovány do pole 500 „Všeobecná poznámka“ jako formalizovaná poznámka.

U periodik patří mezi další důležitá pole 041 „Kód jazyka“ a pole 044 „Kód země vydání/výroby“, aby bylo jasné, v jakém jazyce a ve které zemi je periodikum vydáváno.

5. Závěr – Optimalizace katalogizace

V závislosti na popisu zavedených postupů při zpracování dokumentů a jejich katalogizaci v knihovně Institutu je nyní potřeba představit návrhy na zlepšení tohoto procesu.

Co se týká knihovního katalogu:

Základní chybou jsou nevhodně umístěné obsahy polí. V jednotlivých polích záznamů všech druhů dokumentů se vyskytují informace, které by podle MARC 21 měly být umístěny v polích s odlišným číslem i obsahovými požadavky (mezi tyto chyby patří například špatné umístění jazykových kódů). Tyto nepřesnosti způsobují nepřehlednost záznamu v katalogu a v budoucnu způsobí velké problémy s konverzí dat při přechodu na nový knihovní systém.

Při zobrazení bibliografického záznamu v knihovním katalogu se zobrazují kromě vyplněných polí i ta prázdná. Jednotlivé záznamy to tak činí nepřehledné, je zde zbytečně moc volného místa a záznam pak působí nedokončeně. Doporučuji proto vypnout zobrazování prázdných polí.

Doporučení by se mohla týkat i kopírování bibliografických záznamů. Záznamy dokumentů, které se vyskytují v knihovním katalogu i v Databázi pramenů, by měly obsahovat stejné množství informací. Proč vytvářet do databáze jiné záznamy, než do katalogu, když by se mohly vzájemně přebírat. Ušetří se tím čas i práce při katalogizaci.

Co se týká jednotlivých druhů dokumentů:

Zpracování monografických publikací je téměř bezchybné. Vytknout by se mohla jen drobná chyba ve vyplňování pole 300 „Fyzický popis“. Počet stran je téměř vždy vyplněn, avšak další údaje o možné příloze často chybí, i přesto, že ji kniha obsahuje. Monografie v místní knihovně jsou často odbornými publikacemi s velkým počtem příloh, s fotografiemi či notami. Proto je důležité vypisovat všechny informace o přílohách a počtu černobílých či barevných fotografií, aby byl zájemce o vybranou publikaci dobře informován o jejím obsahu.

Zpracování takových dokumentů, kterými jsou například dopisy z fondu korespondence, programy nebo audiovizuální dokumenty, probíhá v souladu s pravidly a jejich bibliografické záznamy obsahují jen výjimečně drobnější chyby.

U zvukových dokumentů (analyticky) bývá pole 440 „Údaje o edici“ využíváno pro zapsání údajů o názvu hudebního nosiče, případná edice se proto zapisuje dohromady s těmito údaji. Obsah pole tak ale působí nepřehledně. V tomto případě by se údaje o názvu hudebního nosiče měly vyplňovat pravděpodobně do pole 773 „Zdrojový dokument/Hostitelská jednotka“.

Tím, že se CD nezapisují pod samostatnou signaturou a evidují se pouze jednotlivé skladby na nich obsažené, není možné vyhledat tyto disky ani v Kp-Winu, ani v knihovním katalogu. Přínosem by tak bylo zaměřit se na zpracování všech CD do automatizovaného knihovnického systému. Každý záznam CD by se poté mohl propojit se záznamy skladeb, které CD obsahuje. V systému i knihovním katalogu by tak byl dohledatelný, kromě jednotlivých skladeb, i samotný disk dle daných parametrů (název, interpreti, obsažené skladby, signatura). Evidencí každého disku by se toto vyhledávání zjednodušilo, což by ocenili nejen zaměstnanci Institutu, ale i badatelé z řad odborné i laické veřejnosti. Také by tato evidence umožnila sumarizaci dat a vytvoření statistiky.

Záznamy článků z časopisů jsou ve většině případů zpracovány v pořádku, kromě několika nesrovnalostí v psaní malých a velkých písmen v názvu článků v německém jazyce. V tomto případě by se mělo při doplňování německých názvů dodržovat psaní velkých písmen u podstatných jmen.

V záznamech jednotlivých článků jsou data vydání psána pouze v poli 773 „Zdrojový dokument“, podpoli g „Informace o propojení“, což není optimální pro vyhledávání těchto článků v katalogu Institutu – datum vydání článku se v katalogu nezobrazí. Proto by se ideálně datum vydání mělo zapisovat i do pole 260 „Nakladatelské údaje“, podpole c „Datum vydání“. Podle roku vydání je pak možné články v katalogu vzestupně či sestupně řadit.

U audiovizuálních dokumentů se při zpracování dodržují všechny náležitosti. Vytknout by se dalo jen snad nedostatečné vyplňování pole 520 „Resumé“ především u neoriginálních disků, které obsahují minimum informací. Připojením informací o obsahu v podobě krátké anotace by se vyšlo vstříc zájemcům o jednotlivé DVD, kteří

z jednotlivých záznamů v katalogu mohou obsah DVD odhadnout v mnoha případech pouze podle názvu dokumentu.

Obecná doporučení:

K automatizovanému knihovnickému systému má přístup každý ze zaměstnanců Institutu, stejně tak i každý z externích pracovníků z řad studentů muzikologie i knihovnictví. Každý z nich může vytvořit záznam určitého dokumentu v automatizovaném knihovnickém systému, ale ne každý z nich ví, jaký je správný postup při zpracování dokumentů a jak jednotlivé druhy dokumentů katalogizovat. Kvůli neznalosti katalogizačních pravidel jsou zapisovány údaje do nesprávných polí. Celkově by bylo nejlepší sepsat postup katalogizace a základních polí, která mají být minimálně vyplněna u každého dokumentu. Tyto soupisy postupů by bylo vhodné umístit do místní knihovny, aby sloužily jako nápověda při procesu katalogizace.

U tvorby bibliografických záznamů vniká obecně několik chyb, které se týkají záznamů všech druhů dokumentů. Informace o jménu autora (nebo osoby s jinou odpovědností) jsou vždy zapsány v poli 100 „Hlavní záhlaví – osobní jméno“. Ve většině záznamů ale chybí tento údaj v podpoli c „Údaj o odpovědnosti“ v poli 245 „Údaje o názvu a odpovědnosti“. Optimální by tedy bylo doplnit do chybně zkatologizovaných záznamů chybějící jména.

U každého jména osoby v hlavním záhlaví (pole 100) i vedlejším záhlaví (pole 700) by měly být pečlivě vyplňovány kódy rolí v podpoli 4 „Kód role“. Každý záznam obsahuje alespoň jedno ze záhlaví a je nutné, aby bylo ze záznamu dobře čitelné, jakou roli vůči určitému dokumentu daná osoba zastává.

Ke jménu osoby či názvu korporace je nutné přiřazovat další údaje, tzv. doplňky, kterými jsou data, rozpisy iniciál rodného jména a také čísla autorit. Tyto doplňky by se měly ke jménu přiřadit také proto, aby nedocházelo k záměně osob se stejným jménem (např. stejné jméno skladatele a jiného umělce, stejné jméno otce a syna) při vytváření bibliografického záznamu v katalogu.

U všech speciálních dokumentů je třeba vyplnit pole s obecným označením druhu média (v hranatých závorkách) [Hájková, 2005, snímek č. 5].

Pokud je to možné, knihovna by měla přebírat záznamy prostřednictvím JIB ze souborného katalogu nebo z fondů dalších knihoven. Pokud je bibliografický záznam dokumentu již vytvořen, je zbytečné tvořit nový. Záznam se převezme a pouze se doplní další informace, které se vážou k místní knihovně (doplnění dalších údajů, přírůstkového čísla, signatury). Místní katalogizátoři by tak ušetřili mnoho času a práce.

V současné době se začíná postupně přecházet z momentálně používaných norem na nové normy RDA, které by měly AACR2 nahradit. Proto by bylo vhodné začít vybírat nový vhodný AKS, který bude fungovat na základě těchto RDA norem. Knihovna Institutu plánuje v blízké budoucnosti přejít pravděpodobně na automatizovaný knihovnický systém Verbis od firmy KP-SYS, což je pokračovatel starších systémů, včetně Kp-Win SQL. V tomto případě však bude náročná konverze dat ze současného katalogu (kvůli již zmíněným nevhodně zařazeným údajům v nesprávných polích).

Největší problém však spočívá v absenci přírůstkového čísla. Každý bibliografický záznam dokumentu z místní knihovny má přidělenou signaturu, ale chybí mu přírůstkové číslo. A to přesto, že toto jedinečné číslo dokáže generovat samotný AKS a katalogizátor s tím tak nemá žádnou práci. Přírůstkové číslo je vhodné pro evidenci dokumentů a tvorbu statistiky přírůstků nebo jako identifikátor (vedle signatury). Navíc se přírůstkové číslo během existence dokumentu nemění, na rozdíl od signatury, která se v průběhu času změnit může. Bylo by proto vhodné, aby se v knihovně Institutu, alespoň od nového kalendářního roku, začala přiřazovat zkatalogizovaným dokumentům přírůstková čísla a s tím se vytvořil i nový přírůstkový seznam, sloužící k trvalé identifikaci dokumentů.

Na závěr by bylo dobré zmínit také kromě záporů ve zpracování a následném zveřejňování dokumentů i klady. Mezi ty jednoznačně patří výborné propojení záznamů jednotlivých skladeb Bohuslava Martinů s různými druhy dokumentů. Tím, že se skladba vyplňuje v bibliografických záznamech v poli „Dílo jako předmět“ nebo do „Unifikovaný název“, je možné v knihovním katalogu vyhledat, ve kterých člancích, monografiích, CD, DVD či v jakém programu se o této skladbě píše.

Vzhledem k množství dokumentů, které se v knihovně nachází, je postup v digitalizaci pramenných materiálů sice pomalý, ale probíhá téměř neustále. V současnosti je možné na stránkách Databáze pramenů prohlížet velké množství fotografií (samozřejmě s vodoznakem). Na stránkách katalogu jsou přístupné z odkazů u vybraných záznamů

jednotlivých druhů dokumentů digitalizované verze historických programů nebo části tištěných hudebnin (které se ovšem netýkají hudby B. Martinů). Mnoho digitalizovaných autografů not a korespondence ve výborné kvalitě lze prohlížet z počítače umístěného ve studovně. Díky digitalizaci je tak možné podrobně zkoumat jedinečné dokumenty spojené s dílem a životem skladatele Bohuslava Martinů.

Seznam použité literatury

BRATKOVÁ, Eva, 2011. Citování informačních zdrojů a tvorba bibliografických referencí podle mezinárodní normy ISO 690:2010: Metodický materiál pro posluchače ÚISK. In: *Elektronické studijní texty ÚISK* [online]. [cit. 2014-07-14]. Dostupné z: <http://texty.jinonice.cuni.cz/>.

BŘEZINA, Aleš et al, 2010. *Významné české skladatelské instituce: jejich historie, poslání a projekty v letech 2010-2014 = Significant institutions of Czech composers: their history, mission and projects for the years 2010-2014*. [Praha]: Institut Bohuslava Martinů, o.p.s., 38 s. ISBN 978-80-254-8802-7. Dostupné z: <http://www.martinu.cz/download.php>.

Composer Biographies: Harry Halbreich, 2009, © 2014. MCGILL UNIVERSITY. *Musimars 2009* [online]. [cit. 2014-07-28]. Dostupné z: http://www.music.mcgill.ca/musimars/mm2009/artists/harry_halbreich.html.

Databáze pramenů Institutu Bohuslava Martinů, © 2012, naposledy edit. 7.7.2014 [online databáze]. Praha: Institut Bohuslava Martinů [cit. 2014-07-09]. Dostupné z: <http://database.martinu.cz/>

FRČKA, Pavel, 2009. Exkurze do knihovny Institutu Bohuslava Martinů. *Ikaros* [online]. Roč. 13 (4) [cit. 2014-05-17]. URN:NBN:cz:ik-005375. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/node/5375>.

HÁJKOVÁ, Zuzana, 2005. Katalogizace speciálních druhů dokumentů [online prezentace]. České Budějovice: Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích [cit. 2014-07-19]. Dostupné z: www.cz-museums.cz/UserFiles/file/hajkova-kat_specdokumentu.ppt

INSTITUT BOHUSLAVA MARTINŮ, 2014. *Projekty Institutu Bohuslava Martinů, o.p.s. v období leden - prosinec 2013: (Výroční zpráva)*. Praha, 9 s. Výroční zpráva, neveřejný dokument. Slouží jako příloha k vyúčtování nadačního příspěvku NBM za rok 2013.

KP-SYS S.R.O, 2007. *KP-SYS - KpWin SQL* [online]. Pardubice [cit. 2014-07-20]. Dostupné z: <http://www.kpsys.cz/kpwinsql/index.html>.

NADACE BOHUSLAVA MARTINŮ, © 2012. *Nadace Bohuslava Martinů* [online]. [cit. 2014-05-17]. Dostupné z: <http://www.martinu.cz/>.

PECHAČ, Marek, 2013. *Možnosti financování Institutu Bohuslava Martinů* [online]. [cit. 2014-05-21]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Hana Jurajdová. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/362953/ff_m/.

PETRÁŠKOVÁ, Zuzana, SEYČKOVÁ, Zoja, 2008. Ze života hudebních knihoven. *Ikaros* [online]. Roč. 12, č. 12 [cit. 2014-06-28]. URN:NBN:cz:ik-005121. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://ikaros.cz/node/5121>.

RICHTER, Vít, MATUŠČÍK, Zdeněk, 2006. Služby knihoven ve světle novely autorského zákona [online prezentace]. Brno: Národní knihovna ČR [cit. 2014-06-15]. Dostupné z: old.stk.cz/AZ-prednaska-200611.ppt.

STÖCKLOVÁ, Anna, 2007. Základy zpracování dokumentu [online]. In: *Elektronické studijní texty ÚISK*. 1. vyd. Praha: Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK [cit. 2014-05-17]. Elektronické studijní texty ÚISK. Dostupné z: <http://texty.jinonice.cuni.cz/>.

STÖCKLOVÁ, Anna, 2008a. Akvizice [online]. In: *Elektronické studijní texty ÚISK*. 1. vyd. Praha: Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK [cit. 2014-05-19]. Elektronické studijní texty ÚISK. Dostupné z: <http://texty.jinonice.cuni.cz/>.

STÖCKLOVÁ, Anna, 2008b. Dekompozice knihovnického systému [online]. In: *Elektronické studijní texty ÚISK*. 1. vyd. Praha: Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK [cit. 2014-05-18]. Elektronické studijní texty ÚISK. Dostupné z: <http://texty.jinonice.cuni.cz/>.

STÖCKLOVÁ, Anna, 2012. Knihovnické procesy a technologie [Rukopis]. 65 s. Učební texty určené studentům ÚISK.

VOTRUBA, Ondřej, ©2009-2014. Archiv a badatelna Bohuslava Martinů. CENTRUM BOHUSLAVA MARTINŮ. *Centrum Bohuslava Martinů - Polička* [online]. Polička [cit. 2014-07-26]. Dostupné z: <http://cbmpolicka.cz/cz/sluzby-verejnosti/archiv-a-badatelna>.

Bibliografické záznamy hesel z KTD:

BALVÍNOVÁ, Alena. Kapitola. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2014-07-05]. Systém. č.: 000000194. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000194&local_base=KTD.

CELBOVÁ, Ludmila. Zvukový dokument. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2014-07-05]. Systém. č.: 000000944. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000944&local_base=KTD.

CELBOVÁ, Ludmila. Audiovizuální dokument. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2014-07-05]. Systém. č.: 000000942. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000942&local_base=KTD.

MATUŠÍK, Zdeněk. Monografie. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2014-07-05]. Systém. č.: 000001000. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001000&local_base=KTD.

MATUŠÍK, Zdeněk. Partitura. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2014-07-05]. Systém. č.: 000001018. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001018&local_base=KTD.

MATUŠÍK, Zdeněk. Personálie. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2014-07-05]. Systém. č.: 000001024. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001024&local_base=KTD.

MATUŠÍK, Zdeněk. Periodikum. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2014-07-05]. Systém. č.: 000001023. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001023&local_base=KTD.

MATUŠÍK, Zdeněk. Článek. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2014-07-05]. Systém. č.: 000000962. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000962&local_base=KTD.

UHLÍŘ, Zdeněk. Autograf. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2014-07-05]. Systém. č. 000002126. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000002126&local_base=KTD.

Seznam příloh

Příloha č. 1

Obr. č. 1 – Skladatel Bohuslav Martinů

Obr. č. 2 – Fotografie skladatele s přáteli

Obr. č. 3 – Kniha Harryho Halbreicha

Obr. č. 4 – Uživatelské rozhraní knihovního katalogu Institutu Bohuslava Martinů

Obr. č. 5 - Uživatelské rozhraní Databáze pramenů Institutu Bohuslava Martinů

Obr. č. 6 – Rozšířené vyhledávání v Databázi Institutu Bohuslava Martinů

Obr. č. 7 – Vyhledávání v seznamu fotografií a kreseb

Obr. č. 8 – Pracovní list v programu Kp-Win SQL

Obr. č. 9 – Historický program

Obr. č. 10 - Historický článek z novin

Příloha č. 2 – Prostory knihovny

Obr. č. 1/2 – Hlavní místnost – centrální sezení s klavírem

Obr. č. 2/2 – Počítač s příslušenstvím a fond

Obr. č. 3/2 – Prosklené skříně s auditivními a audiovizuálními disky

Obr. č. 4/2 – Uložení časopisů ve speciálním regálu

Příloha č. 1

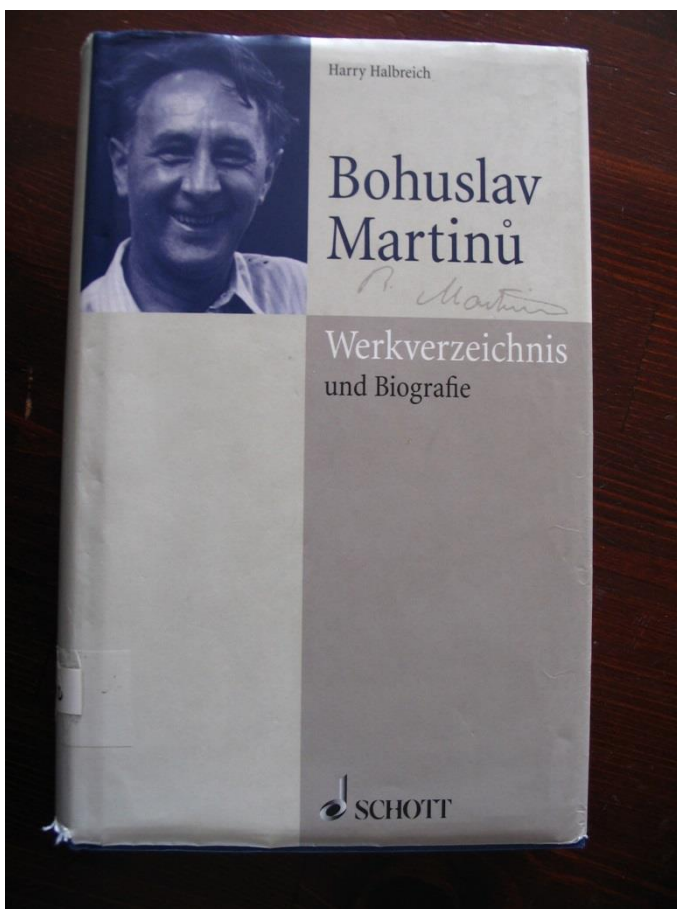
Obr. č. 1 – Skladatel Bohuslav Martinů (1890-1959)

Obr. č. 2 – Fotografie Bohuslava Martinů s Janem Zrzavým, svou ženou Charlotte Martinů a Vítězslavem Nezvalem

Obr. č. 3 – Kniha Harryho Halbreicha – Bohuslav Martinů: Werkverzeichnis und Biografie

Obr. č. 4 – Uživatelské rozhraní knihovního katalogu Institutu Bohuslava Martinů, dostupného z webových stránek <http://mail.martinu.cz/kpwin/>.

The screenshot shows a web browser interface. At the top left is the logo for 'institut bohuslava martinů'. At the top right, it says 'Institut Bohuslava Martinů' and 'www.martinu.cz'. Below this is a navigation bar with three buttons: 'Rejstříky', 'Seznamy', and 'Vyhledávání'. Underneath the navigation bar is a 'Hlavní menu -> Výběr' section with a 'Nápověda' link and three large buttons for 'Rejstříky', 'Seznamy', and 'Vyhledávání'. At the bottom left, there is a footer with the date 'Pátek, 18. července 2014 - 11:32 hod. © 2006 - 2010 KP-SYS', the text 'Apache', and a visitor count: '3. dnešní návštěva z Vaší adresy (46.13.149.76), celkový počet návštěv: 78716'. At the bottom right, there are logos for 'powered by php' and 'POWERED BY Firebird DATABASE SERVER'.

Obr. č. 5 – Uživatelské rozhraní Databáze pramenů Institutu Bohuslava Martinů, hlavní strana, dostupné z webových stránek <http://www.database.martinu.cz>.

**DATABÁZE PRAMENŮ
INSTITUTU BOHUSLAVA MARTINŮ**

CZ EN Nápověda

SKLADBY | KORESPONDENCE | FOTOGRAFIE A KRESBY | PRAMENY | OSTATNÍ

Institut Bohuslava Martinů, o.p.s.
Bořanovická 14
182 00, Praha 8 – Kobylisy
Česká republika

IČO 27398757
DIČ CZ27398757, nejsme plátcí DPH.

tel: +420 257 320 076
e-mail: martinu@martinu.cz

www.martinu.cz

Knihovna Nadace Bohuslava Martinů, kterou spravuje Institut Bohuslava Martinů, disponuje veškerými dostupnými tituly, které jsou věnovány osobnosti Bohuslava Martinů a základní muzikologickou literaturou orientovanou především na hudbu dvacátého století (více informací [zde](#)). Vedle této literatury však knihovna obsahuje kopie stovek notových i notových pramenů spjatých s životem a dílem Bohuslava Martinů (přes čtyři tisíce dopisů, historické koncertní programy aj.). V souvislosti se stále intenzivnější přípravou souborného vydání Bohuslava Martinů postupuje také pramený výzkum zaměřený na jednotlivé skladby Bohuslava Martinů.

Databáze pramenů Institutu Bohuslava Martinů zajišťuje badatelům kompletní výčet a podrobnou charakteristiku materiálů pramenné povahy, které jsou v podobě kopií v knihovně Institutu shromážděny. Jádrem průběžně aktualizované databáze pramenů je seznam skladeb poskytující základní informace o Martinů kompozicích. Ke každé skladbě je připojen soupis pramenů, včetně jejich detailního fyzického popisu (probíhá zadávání informací).

Další část databáze tvoří podrobně zpracovaná korespondence vztahující se k Bohuslavovi Martinů a jeho tvorbě. Součástí systému je rovněž soupis osob a korporací, jež se objevují v dopisech nebo se jiným způsobem váží k pramenům evidovaným v databázi. Vyhledávání v jednotlivých kategoriích databáze pramenů je velmi flexibilní, lze tedy vyhledávat fulltextově či podle přesných kritérií a filtrů (pro vyhledávání v databázi viz [nápovědu](#)). Kromě korespondence, pramenů a skladeb systém eviduje fotografie ze života Bohuslava Martinů a jeho kresby. Některé z pramenů jsou dostupné v digitalizované podobě. Databáze pramenů Institutu Bohuslava Martinů zahrnuje pouze materiály pramenné povahy. Odborné publikace, časopisecké studie či koncertní programy jsou zpracovány v katalogizačním systému knihovny Institutu (vstup do katalogu knihovny [zde](#)).

© 2012 Institut Bohuslava Martinů | tvorba webu is 1.cz | design tarezaesign.cz
Datum poslední aktualizace: 01.01.1970

Obr. č. 6 – Rozšířené vyhledávání v Databázi Institutu Bohuslava Martinů

SKLADBY | KORESPONDENCE | FOTOGRAFIE A KRESBY | PRAMENY | OSTATNÍ

hledat
rozšířené hledání

[« předchozí](#) | [1](#) | [2](#) | [3](#) | [4](#) | [5](#) [další »](#)

– Základní informace

Titul

Kategorie Vše ▼

Věnování

Započetí kompozice - ▼

Halbreichovo číslo

Místo vydání

Dokončení kompozice - ▼

– Premiéra

Interpret

Datum premiéry - ▼ - ▼ - ▼

Ansámbl

– Uložení autografu

Instituce

Současný vlastník

Místo uložení

– Vydání

Místo vydání

Rok vydání - ▼

Vydavatel

Copyright

hledat

HALBREICHOVO ČÍSLO	TITUL	PODTITUL	ROK DOKONČENÍ	DOKUMENTY V KNIHOVNĚ NBM	KORESPONDENCE	PRAMENY
1	Tři jezdci [auth.]		1902	knihovna	korespondence	prameny
2	Posvícení [auth.]	pro flétnu a smyčcový orchestr	1907	knihovna	korespondence	prameny
3	Elegie [auth.]	pro housle a klavír [auth.]	1909	knihovna	korespondence	prameny
4	Dumka		1909	knihovna	korespondence	prameny

Obr. č. 7 - Vyhledávání v seznamu fotografií a kreseb, dostupné z: http://www.database.martinu.cz/photos/public_search/type:PHOTO.

SKLADBY | KORESPONDENCE | **FOTOGRAFIE A KRESBY** | PRAMENY | OSTATNÍ

hledat rozšířené hledání « předchozí 1 | 2 | 3 | 4 | 5 další »

— Typ
 Fotografie Kresba

— Základní informace

Datum (od) - - -
 Datum (do) - - -
 Poznámka k datu
 Lokace
 Signatura v IBM
 Současný vlastník -
 Předchozí vlastník -
 Fotograf
 Osoba jako předmět

hledat

NÁHLED	DATUM	LOKACE	POPIS	SIGNATURA IBM
		Polička	Karolina Martinů s dcerou Marií u domku č. p. 182 v ulici Svěpomoc.	foto0066
		Praha	Bohuslav Martinů s jeho přáteli. Reprodukovaná fotografie. Pánové jsou s největší pravděpodobností členové Novákova - Frankova kvarteta (Stanislav Novák, Josef Štika, Bohumil Klábík, Maurits Frank).	foto0072
			Portrétní fotografie Vítězslavy Kaprálové	foto0476
		Brémy	Portrét Birgid von Rohden.	foto0150

Obr. č. 8 – Prázdný výchozí pracovní list pro článek v časopise v automatizovaném knihovnickém systému Kp-Win SQL

Kp-Win SQL 1.0 - server ver. Firebird 1.5 - uživatel - Veronika - Misi II (2)

Systém Katalogizace Katalog Statistky Servisní modul nápověda

Článek v časopise Nový záznam

007 Kód fyzického popisu
 Kód fyzického popisu

008 Údaje pevné délky
 Údaje pevné délky

245 Údaje o názvu
 a Název
 b Další údaje o názvu
 c Údaj o odpovědnosti aut.
 b Další údaje o názvu

1203 Dílo BM jako předmět
 a Ulnákováný název díla
 y Podnázev
 l Halbreichovo číslo

022 Mezinárodní standardní číslo seriálu
 a Mezinárodní standardní číslo seriálu

024 Jiná standardní čísla
 a Standardní čísla nebo kód

040 Zdroj katalogizace
 a Agentura zajišťující původní katalogizaci
 b Jazyk katalogizace

041 Kód jazyka
 a Kód jazyka textu/zvukové stopy nebo mezititulů

044 Kód země vydání/výroby
 a Kód země enty vydání/výroby dokumentu

072 Kód předmětové kategorie
 a Kód předmětové kategorie
 x Zpřesnění kódu předmětové kategorie
 2 Kód zdroje

100 Hlavní záznam - osobní jméno
 a Osobní jméno
 h Transkripce jména
 4 Kód role

110 Hlavní záznam - jméno korporace
 a Jméno korporace nebo jurisdikce jako vstupní prvek

111 Hlavní záznam - jméno akce
 a Jméno akce nebo jurisdikce jako vstupní prvek

246 Variantní názvy
 a Hlavní název/zkrácený název

250 Údaje o vydání

Start Kp-Win SQL 1.0 CS 17:43

Obr. č. 9 - Historický program, Symfonie č. 1 B. Martinů, hraná Société des Concerts du Conservatoire ve dnech 22. a 23. 12. 1945 pod taktovkou Charlese Müncha (dostupný z: http://mail.martinu.cz/kpwin/zaznam.php?detail_num=18096&vers=1&lang=cze&user_hash=2014072762cd78675c4dfa94d7ce14af6797e0f8e2b5575b&ascdesc=0)

"Femme" de Marcel Rochas
The best perfume in the world
12, Avenue Matignon Paris

THÉÂTRE DES CHAMPS-ÉLYSÉES
 SOCIÉTÉ DES CONCERTS DU
 CONSERVATOIRE
 2 bis, RUE DU CONSERVATOIRE
 118e Année - Saison d'Automne 1945
 Président Chef d'Orchestre
 CHARLES MUNCH
 Secrétaire Général
 JEAN SAVOYE

DINU LIPATTI

SYMPHONIE "L'HORLOGE" ..... HAYDN
 CONCERTO ..... CHOPIN
 1re SYMPHONIE (première audition) ..... MARTINŮ

DIRECTION
CHARLES MUNCH
 PIANO PLEYEL

DIMANCHE 23 DÉCEMBRE à 17 heures 45
 SAMEDI 22 DÉCEMBRE à 10 heures

Obr. č. 10 – Historický článek z The New York Times z 25. března 1956 – zpráva o ocenění B. Martinů Music Critic Circle Award (dostupné v knihovně Institutu B. Martinů)

THE NEW YORK TIMES, SUNDAY, MARCH 25, 1956.

Martinu Is Honored by Music Critics

Wins Circle's Award for Sixth Symphony

THE concert of the Boston Symphony Orchestra under the direction of Charles Munch at Carnegie Hall yesterday afternoon was a happy one on several counts.

Bohuslav Martinu was on hand to receive the New York Music Critics Circle award for "the symphonic work of most outstanding excellence performed in this city for the first time during the year 1955." This was Mr. Martinu's Sixth Symphony, which was repeated on yesterday's program.

Miles Kastendieck, music critic of The New York Journal-American and chairman of the Critics Circle, congratulated Mr. Martinu, as well as the players and Mr. Munch, for having participated in the creation of such stimulating music. Congratulations were also due Mr. Munch and the Boston Symphony for having commissioned the work for the celebration of the orchestra's seventy-fifth anniversary.

After the intermission, Leonard Rose joined the orchestra as soloist in the Dvorak E minor "Cello Concerto, and more congratulations were in order. Mr. Munch and his men

The New York Times

Charles Munch, left, and Bohuslav Martinu, as Mr. Martinu received the award of the New York Music Critics Circle.

played a beautifully restrained introduction, but one that nevertheless had the full flavor of romanticism. The nostalgic song of the solo French horn was a typically sensitive touch.

Mr. Rose set off with a rather astringent tone. But that was not his only vein. He warmed as he went along and, when his opening theme returned in the lovely sentimental duet with the flute, he made a glowing sound. In short, he commanded light and shade and other nuances like a master.

In the brilliant finale, Mr. Rose was in top shape to cap an exciting performance.

The program opened with Beethoven's "Coriolanus" Overture, in which the orchestra sounded a bit tired. Falla's Three Dances from his ballet "The Three Cornered Hat," ended the afternoon in an explosion of somewhat heavy brilliance.

E. D.

Příloha č. 2 – Prostory knihovny

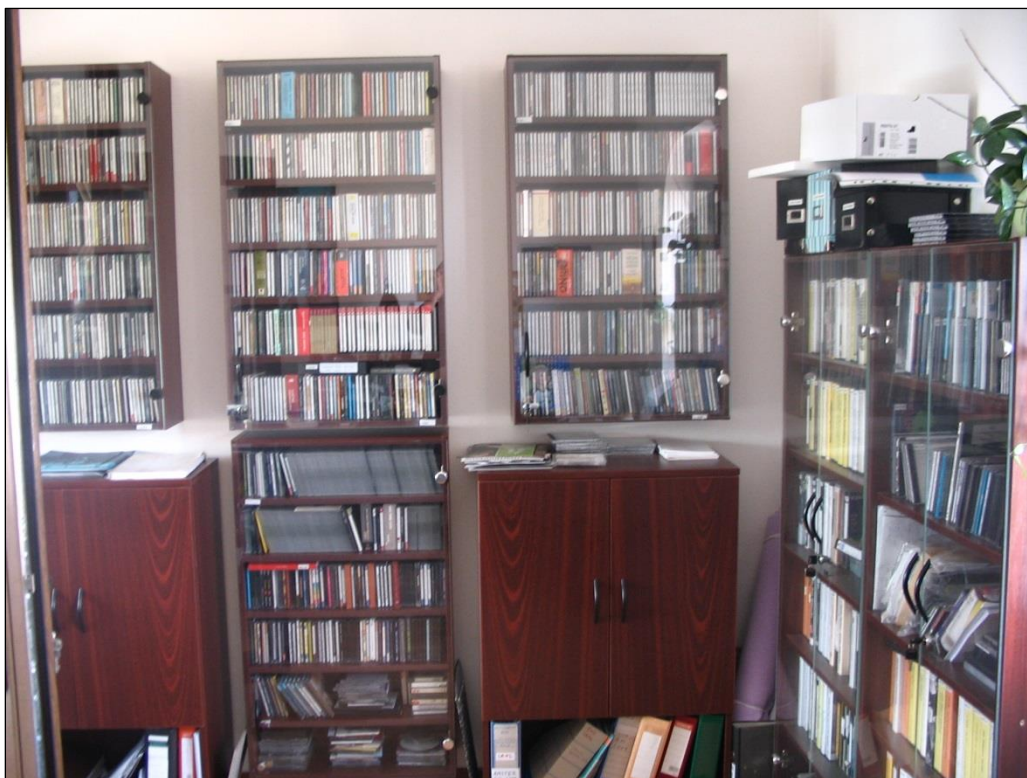
Obrázek č. 1/2 – Hlavní místnost – centrální sezení s klavírem a s fondem v pozadí

Obrázek č. 2/2 – Počítač s příslušenstvím pro příchozí badatele, vedle navazující knihovní fond s odbornými monografiemi

Obrázek č. 3/2 – Prosklené skříně s auditivními a audiovizuálními disky

Obrázek č. 4/2 – Uložení časopisů ve speciálním regálu (v popředí nejnovější čísla aktuálně odebíraných časopisů)

